

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ**

**ΘΕΜΑ: “ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΙΣ ΗΠΑ”**

**SUBJECT: “COMPETITIVENESS, BUSINESS ENVIRONMENT,
ECONOMIC FREEDOM AND GROWTH AT THE
US”**

Διατριβή: Περδίδιος Σπύρος

Επιβλέπων Καθηγητής : Παπαπανάγος Χάρρυ

Σεπτέμβριος 2018

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Σπύρος Περδίας', written over a horizontal line.

Σπύρος Περδίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Λίστα Εικόνων – Πινάκων.....	5
Περίληψη – Abstract.....	7-8
1. Εισαγωγή.....	9-13
2. Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	14-21
2.1 Ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη.....	14-16
2.2 Επιχειρηματικό Περιβάλλον και ανάπτυξη.....	16-18
2.3 Οικονομική Ελευθερία και ανάπτυξη.....	18-21
3. Στοιχεία και Μεθοδολογία - Data and Methodology.....	22
3.1 Μέθοδος Ανάλυσης και Σύγκρισης Στοιχείων.....	22-23
3.2 Ανταγωνιστικότητα – Global Competitiveness Index.....	23-32
3.3 Επιχειρηματικότητα – Ease of Doing Business.....	32-36
3.4 Οικονομική Ελευθερία – Economic Freedom.....	36-47
3.5 Ανάλυση στοιχείων που αφορούν τις ΗΠΑ.....	48-52
3.5.1 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης GCI.....	48
3.5.2 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Ease of Doing Business (EDB).....	49-50
3.5.3 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας.....	50-52
3.5.4 Συσχέτιση των δεικτών GCI – EDB – ΔΟΕ.....	52
4. Ανάλυση.....	53-61
4.1 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης GCI.....	53-56
4.2 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Ease of Doing Business (EDB).....	57-59
4.3 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας.....	59-61
5. Προτάσεις Μεταρρυθμίσεων/Policy Indications.....	62-65
6. Συμπεράσματα –Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	66-72
6.1 Συμπεράσματα.....	66-71
6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	71-72
Βιβλιογραφία.....	73-74

Λίστα Εικόνων – Πινάκων

Αριθμός Εικόνας	Σελ	Επεξήγηση
«1»	11	Ease Of Doing Business
«2»	20	Σχέση Οικονομικής Ελευθερίας και βιοτικού επιπέδου
«3»	24	Πυλώνες Ανταγωνιστικότητας - GCI
«4»	32	Στάδια Ανάπτυξης Οικονομιών
«5»	49	Distance to Frontier – DTF των ΗΠΑ
«6»	50	Ease of Doing Business – EDB των ΗΠΑ
«7»	55	Global Competitiveness Index Chart
«8»	55	Γραφική Παράσταση Σύγκρισης GDP Growth με GCI
«9»	56	Γραφική παράσταση σύγκρισης Ανεργίας με GDP Growth
«10»	58	Πίνακας επίδοσης ΗΠΑ στον δείκτη EDB
«11»	59	Distance to Frontier βαθμολογία των ΗΠΑ
«12»	60	EDB Ranking για τις ΗΠΑ
«13»	63	Economic Freedom Index για τις ΗΠΑ

Σελίδα Σκόπιμα Κενή

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή καταπιάνεται με το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον στις ΗΠΑ, εξετάζοντας και συγκρίνοντας τα οικονομικά αποτελέσματα των ΗΠΑ βασιζόμενος σε έρευνες διεθνών οργανισμών που η αξιοπιστία τους δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Η προσπάθεια αυτή επικεντρώθηκε στην εξέταση της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής ελευθερίας και της ευκολίας του να επιχειρεί κάποιος, μέσα από τα συγκριτικά αποτελέσματα των δεικτών Global Competitiveness Index του World Economic Forum, της οικονομικής ελευθερίας μέσω της ετήσιας έκθεσης του Heritage Foundation και της επίσης ετήσιας έκθεσης της Παγκόσμιας Τράπεζας, Ease of Doing Business. Σκοπός είναι να εξεταστεί κατά πόσο οι πιο πάνω δείκτες, που μέσα από την λεπτομερή εξέταση του οικονομικού περιβάλλοντος στις ΗΠΑ μέσω επιμέρων πυλώνων και αναλυτικών στοιχείων που φτάνουν από την λεπτομερή εξέταση της οικονομικής καθημερινότητας μέχρι το μακροοικονομικό περιβάλλον, καταδεικνύουν την συσχέτιση τους με την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία.

Επιπρόσθετα, εξετάζονται οι υφιστάμενες οικονομικές πολιτικές που επηρέασαν το οικονομικό περιβάλλον έως τώρα στις ΗΠΑ και η σχέση αλληλεπίδρασης ανά επιμέρους πυλώνα των πιο πάνω δεικτών με την οικονομική μεγέθυνση, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων και την διατύπωση προτάσεων μεταρρυθμίσεων εναρμονισμένων με διεθνείς καλές πρακτικές. Τέλος, η έρευνα για την σύνταξη της διατριβής βασίστηκε σε στοιχεία από διεθνείς δείκτες σχετιζόμενους με την οικονομική ελευθερία, την ανταγωνιστικότητα και την ευκολία του επιχειρείν τόσο μεμονωμένα όσο και σε συσχέτιση με διεθνείς συγκριτικούς οικονομικούς δείκτες αλλά και οικονομικά δεδομένα της εξεταζόμενης χώρας.

Abstract

This thesis deals with the general economic environment in the US by looking at and comparing the US financial results based on research by international organizations whose credibility can not be denied. This effort focused on examining the competitiveness, Economic Freedom and the Ease of Doing Business, through the comparative results of the World Economic Forum's Global Competitiveness Index, of Economic Freedom through the Heritage Foundation's annual report and also the annual report of the World Bank, Ease of Doing Business.

The aim of this thesis is to examine whether the above indicators, through the detailed examination of the economic environment in the USA, looking at the individual pillars and analytical data of those indicators, ranging from a detailed examination of the simple economics of everyday life to the macroeconomic environment, demonstrate their correlation with economic growth and prosperity.

In addition, we examine the existing economic policies that have affected the economic environment so far in the United States and the interaction between individual pillars of the above indicators and economic growth in order to draw conclusions and formulate proposals for reforms in line with international good practices. Finally, the research for the dissertation was based on data taken from international indicators related to Economic Freedom, competitiveness and Ease of Doing Business both individually and in relation to international comparative economic indicators as well as economic data of the country under consideration.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν μιλάμε για την Αμερικάνικη οικονομία, αναφερόμαστε στην μεγαλύτερη¹ οικονομία του κόσμου. Μια ατμομηχανή παραγωγής πλούτου, προϊόντων, πρωτοποριακής τεχνολογίας, ιδεών κλπ. Αυτός ο οικονομικός γίγαντας που εφαρμόζει όλα τα στοιχεία μιας φιλελεύθερης οικονομίας την διετία 2007 -2008 με την κρίση των οικιστικών δανείων κόντεψε να καταρρεύσει. Αποτέλεσμα ήταν να επέμβει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και να σώσει τις τράπεζες. Από τότε, έχει περάσει αρκετός καιρός και σήμερα μπορούμε να μιλάμε για την ανάκαμψη της Αμερικανικής οικονομίας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι την παρούσα χρονική περίοδο η Αμερικανική οικονομία είναι σε μιά πρωτοφανή οικονομική άνοδο καταγράφοντας στατιστικά στοιχεία που είχαν να καταγραφούν εδώ και μιά δεκαετία με το ποσοστό ανεργίας να βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

Η προοπτική της Αμερικανικής οικονομίας παρουσιάζεται υγιής σύμφωνα με τους βασικούς οικονομικούς δείκτες, με τον βασικότερο απο αυτούς, το ΑΕΠ (Gross Domestic Product), να παρουσιάζει μια ιδανική και σταθερή άνοδο της τάξεως του 2% - 3%, και η οποία αναμένεται να παραμείνει σταθερή για τα επόμενα χρόνια. Η ανεργία παραμένει σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα και ο πληθωρισμός κινείται σε φυσιολογικά επίπεδα. Όλα αυτά συντείνουν στο να θεωρείται η τρέχουσα κατάσταση ως ιδανική.

Τί ήταν αυτό όμως που ώθησε την Αμερικανική οικονομία να εξέλθει του οικονομικού τέλματος σχετικά γρήγορα? Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα είναι και το κύριο θέμα που θα πραγματευθεί το πόνημα αυτό. Η ανταγωνιστικότητα, το επιχειρηματικό περιβάλλον, η οικονομική ελευθερία, είναι οι θεμέλιοι λίθοι στους οποίους στηρίχθηκε ξανά (όπως και στις παλαιότερες οικονομικές κρίσεις) η Αμερικανική οικονομία ώστε να επιτύχει την πολυπόθητη ανάπτυξη και να εξέλθει της κρίσης.

---

¹ Σύμφωνα με στοιχεία του International Monetary Fund (IMF) η Αμερικάνικη Οικονομία είναι η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου για το έτος 2018, με ΑΕΠ να φτάνει τα 20.41 τρις δολάρια
<http://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO/JPN/FRA/USA>

Τί είναι ανταγωνιστικότητα όμως? Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί που οριοθετούν την έννοια της ανταγωνιστικότητας. Το World Economic Forum², το οποίο παρακολουθεί και καταγράφει την ανταγωνιστικότητα μεταξύ των κρατών από το 1979, την ορίζει ως «το σύνολο των θεσμών, κανόνων, πολιτικών και άλλων παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας μιας χώρας». Μια ανταγωνιστική οικονομία είναι και μιά παραγωγική οικονομία. Και μιά παραγωγική οικονομία, φέρνει την πολυπόθητη ανάπτυξη, που με την σειρά της αυξάνει τα εισοδήματα και ανεβάζει τα επίπεδα ζωής των κατοίκων μιάς χώρας, που σε τελική ανάλυση αυτό είναι και το ζητούμενο και αυτό θα πρέπει να επιδιώκουν όλες οι δημοκρατικά εκλεγμένες χώρες για τους πολίτες τους.

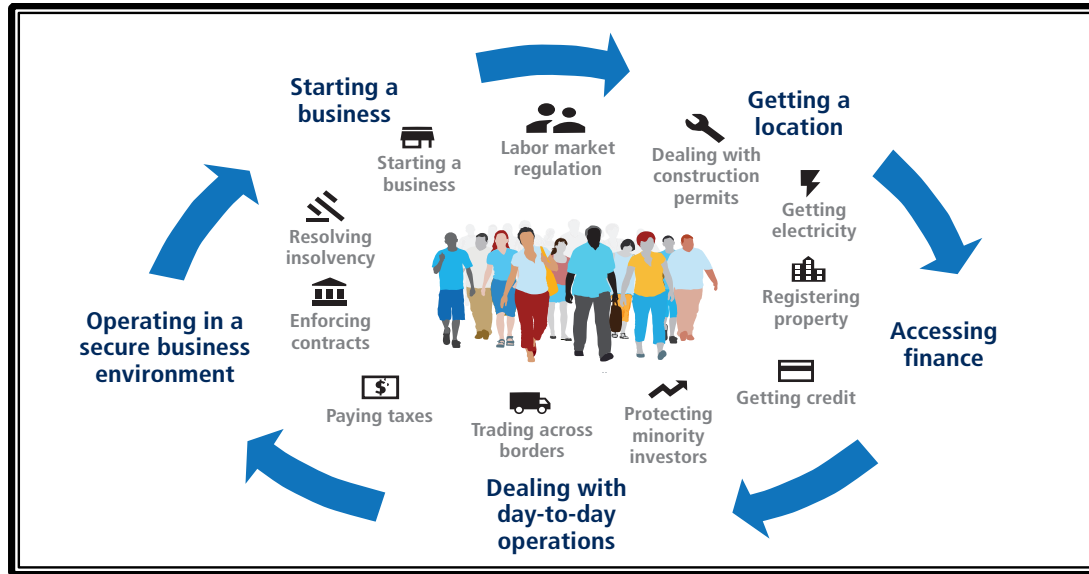
Ο άλλος παράγοντας που θα πραγματευτούμε έτσι ώστε να δούμε πώς και αυτός με την σειρά του ώθησε προς την γρήγορη ανάκαμψη την Αμερικανική οικονομία, είναι το επιχειρηματικό περιβάλλον, το πώς διαμορφώνεται, το πως ρυθμίζεται, πώς διευκολύνει τις επιχειρήσεις και γενικά τις παραγωγικές δυνάμεις των ΗΠΑ, έτσι ώστε να ωθήσουν την Αμερικανική οικονομία προς την ανάπτυξη. Το επιχειρηματικό περιβάλλον στις ΗΠΑ θα το εξετάσουμε αναλύοντας τον δείκτη Ease of Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο δείκτης αυτός όπως αποτυπώνεται στα στατιστικά στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι ενδεικτικός για την ευκολία με την οποία κάποιο πρόσωπο ιδιωτικού ή νομικού δικαίου ξεκινά την επιχειρηματική του δραστηριότητα. Θα έλεγε κάποιος ότι ο δείκτης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος (Ease of Doing Business – EODB) είναι ο συνδυασμός εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα μιάς επιχείρησης. Αυτό μπορεί να είναι ή/και να περιλαμβάνει πελάτες, προμηθευτές, τον ανταγωνισμό, τους ιδιοκτήτες, τεχνολογικές καινοτομίες/βελτιώσεις, νομικό πλαίσιο, κυβερνητικές πρακτικές, την αγορά, κοινωνικές και οικονομικές τάσεις. Συνολικά 10 διαφορετικοί παράγοντες αποτελούν τον δείκτη Ease of Doing Business. Σχηματικά θα μπορούσε να δει τον συνδυασμό των παραγόντων αυτών στην εικόνα «1». Οι ΗΠΑ σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας καταλαμβάνουν την 6^η θέση³ σε

---

² <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness/>

³ <https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ?locations=US>

παγκόσμιο επίπεδο στην ευκολία που κάποιος ξεκινά μία επιχείρηση. Το γεγονός αυτό λέει αρκετά για το επιχειρηματικό περιβάλλον στις ΗΠΑ και το πόσο εύκολο είναι το επιχειρείν. Όμως ο δείκτης αυτός δεν λέει όλη την ιστορία. Θα πρέπει να συνεξεταστεί με άλλους παράγοντες. Είναι όπως όταν κάνεις το ετήσιο τσεκ-απ σου για να δείς σε τι κατάσταση είναι η υγεία σου.

Εικόνα «1»

(Πηγή: World Bank – Ease of Doing Business Report 2018)

Μιά απλή ανάλυση αίματος για να δείς τα επίπεδα χοληστερόλης σου, είναι μέν κρίσιμη, αλλά δεν λέει πόσο υγιής είσαι.

Ο τελευταίος δείκτης που θα αναλύσουμε εξετάζοντας την πορεία ανάκαμψης της Αμερικάνικης οικονομίας, και πόσο την επηρέασε, είναι το επίπεδο της οικονομικής ελευθερίας στις ΗΠΑ.

Η οικονομική ελευθερία⁴ στον πυρήνα της σχετίζεται με την ατομική αυτονομία και αφορά κυρίως την ελευθερία επιλογής που απολαμβάνουν οι πολίτες μιάς χώρας, και στην περίπτωση μας, οι ΗΠΑ, στο να αποκτούν και να χρησιμοποιούν οικονομικά αγαθά και οικονομικούς πόρους. Ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας εξετάζει τόσο την αλληλεπίδραση των ΗΠΑ με τις άλλες χώρες, περισσότερο όμως εξετάζει και αντικατοπτρίζει τις κυβερνητικές πολιτικές που εφαρμόζονται εντός της χώρας και αξιολογεί την ελευθερία με την οποία τα άτομα χρησιμοποιούν τον μόχθο και τις οικονομίες τους χωρίς να υφίστανται αδικαιολόγητους περιορισμούς ή κυβερνητικές παρεμβολές.

⁴ <https://www.heritage.org/index/book/chapter-1>

Ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας αναλύεται σε 12 τομείς οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις ευρύτερες ομάδες. Αυτές είναι:

α. Κανόνες Δικαίου (δικαίωμα ιδιοκτησίας, αποτελεσματικότητα δικαστικού συστήματος, κυβερνητική ακεραιότητα)

β. Μέγεθος Κυβέρνησης (φορολογικά βάρη, κυβερνητικές δαπάνες, δημοσιονομική ευρωστία)

γ. Αποδοτικότητα κανονιστικών διατάξεων (επιχειρηματική ελευθερία, ελευθερία εργασίας, νομισματική ελευθερία)

δ. Ελευθερία Αγοράς (ελευθερία εμπορίου, ελευθερία επενδύσεων, οικονομική ελευθερία)

Παρόλο που οι ΗΠΑ είχαν τα τελευταία χρόνια μια πτώση στον δείκτη οικονομικής ελευθερίας, η θέση που κατέλαβαν κατά την αξιολόγηση του 2018 αποδεικνύει ότι η πτώση των τελευταίων χρόνων έχει σταματήσει.

Ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας μας αποκαλύπτει επίσης ότι δεν είναι οι πολιτικές που δεν εφαρμόζουμε που επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη, αλλά οι κακές πολιτικές που συχνά εφαρμόζουμε.

Με άλλα λόγια όσοι πιστεύουν στην οικονομική ελευθερία, πιστεύουν στο δικαίωμα του ατόμου να αποφασίζει μόνος του πως θα διευθύνει την ζωή του.

Στις επόμενες ενότητες του παρόντος πονήματος θα πραγματευτούμε τα εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας διατριβής θα γίνει μια βιβλιογραφική επισκόπηση των πηγών και το τί έχει γραφεί στα θέματα που πραγματεύεται η παρούσα διατριβή. Θα γίνει σύντομη αναφορά για κάθε δείκτη που θα εξετάσουμε και την συσχέτιση του με την οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση του τρόπου με τον οποίον θα χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία που θα συλλέξω από τις διάφορες πηγές. Τα στοιχεία θα συλλεχθούν από επίσημες πηγές διεθνών οργανισμών που δεν επιδέχονται αμφισβήτηση.

Τα στοιχεία που αφορούν τον δείκτη ανταγωνιστικότητας των ΗΠΑ θα ληφθούν από το World Economic Forum⁵ και την έκθεσή τους για την χρονιά 2017 – 2018. Τα στοιχεία αυτά θα συσχετιστούν με την οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ και πώς την επηρεάζουν αν και πώς.

---

⁵ http://www3.weforum.org/docs/WEF_Annual_Report_2017-2018.pdf

Τα στοιχεία για το επιχειρηματικό περιβάλλον στις ΗΠΑ θα παρθούν από την Παγκόσμια Τράπεζα και τον δείκτη Ease of Doing Business (EODB)⁶. Τα υπόψη στοιχεία θα συσχετιστούν με την ετήσια αύξηση του ΑΕΠ για να καταδειχθεί η συσχέτιση τους και το πόσο την επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά. Τα τελευταία στοιχεία που αφορούν τον δείκτη οικονομικής ελευθερίας θα ληφθούν από το Heritage Foundation⁷, ένα ανεξάρτητο μη κυβερνητικό οργανισμό, που στόχο έχει την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου, της ατομικής ελευθερίας και τον περιορισμό της κυβερνητικής επεμβατικότητας.

Ο παγκόσμια αποδεκτός αυτός δείκτης θα συσχετιστεί επίσης με την οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ για να εξαχθεί ο βαθμός με τον οποίο επηρεάζει ή όχι την οικονομική ανάπτυξη.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα γίνει μία κριτική ανάλυση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν στο δεύτερο κεφάλαιο και θα καταδειχθεί πώς οι συγκεκριμένοι δείκτες επηρεάζουν την ανάπτυξη στις ΗΠΑ.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα γίνει προσπάθεια να μεταφραστούν τα συμπεράσματα του τρίτου κεφαλαίου σε υποδείξεις/σκεψεις για το πως θα μπορούσε να βελτιωθεί το οικονομικό κλίμα στις ΗΠΑ.

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα παρατεθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις για περαιτέρω έρευνα στο θέμα της παρούσας διατριβής.

---

⁶ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/united-states>

⁷ <https://www.heritage.org/index/country/unitedstates>

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη

Αναφερόμενοι σε όρους όπως η ανταγωνιστικότητα και σε συνδυασμό με την ανάπτυξη, στο μυαλό μας έρχεται ασυναίσθητα η εικόνα της ευμάρειας και της καλής ποιότητας ζωής. Και αυτό όχι άδικα διότι πολλοί μελετητές και οικονομικοί γκουρού συνδέουν την ανταγωνιστικότητα με την ανάπτυξη που με την σειρά της φέρνει αυξημένα εισοδήματα στους πολίτες και καλύτερη ποιότητα ζωής. Ιδιαίτερα ο δείκτης GCI (Global Competitiveness Index)⁸ αποτελεί μια ανεξάρτητη πηγή πληροφόρησης για τους ηγέτες των χωρών καθώς και του ιδιωτικού τομέα για να κατανοήσουν καλύτερα τους κύριους παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης (Global Competitiveness Index Report 2017-2018, Preface, p.4).

Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού, τα κράτη γίνονται περισσότερο και όχι λιγότερο σημαντικά. Έτσι καθώς η βάση του ανταγωνισμού μετακινείται όλο και περισσότερο προς την απόκτηση και αφομοίωση της γνώσης, ο ρόλος του κράτους έχει μεγαλώσει. Το συγκριτικό πλεονέκτημα των κρατών δημιουργείται, μεγαλώνει και δυναμώνει μέσω μιας καθαρά εγχώριας διαδικασίας.

Διαφορές σε εθνικές αξίες, κουλτούρα, οικονομικές δομές, θεσμούς και ιστορία, απλά συντείνουν και συνεισφέρουν στην επιτυχία της ανταγωνιστικότητας του κάθε κράτους. Αναντίλεκτα υπάρχουν διαφορές στην ανταγωνιστικότητα του κάθε κράτους. Κανένα κράτος δεν μπορεί και ούτε θα γίνει ανταγωνιστικό σε όλους ή ακόμα και στους περισσότερους τομείς της οικονομίας. Στην τελική ανάλυση, τα κράτη πετυχαίνουν σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς επειδή το οικονομικό περιβάλλον τους είναι προοδευτικό, ανταγωνιστικό και βλέπει προς το μέλλον. (Porter 1990) Και όπως πολύ εύστοχα το έθεσε ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ, Μπίλ Κλίντον, *«τα κράτη είναι σαν μεγάλες εταιρείες που συναγωνίζονται σε μία παγκόσμια αγορά»*.

Ο GCI παρακολουθεί και καταγράφει την απόδοση σχεδόν 140 χωρών εξετάζοντας την ανταγωνιστικότητά τους σε συνάρτηση 12 πυλώνων.

---

⁸ <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>

Αξιολογεί τους παράγοντες και τους θεσμούς, που εντοπίζονται μέσω μιάς εμπειρικής και θεωρητικής έρευνας, που βελτιώνουν την παραγωγικότητα, και η οποία με την σειρά της καθορίζει μακροπρόθεσμα την οικονομική ανάπτυξη και τα ψηλά επίπεδα ευημερίας. (Global Competitiveness Index Report 2017-2018, p.vii)

Στον αντίποδα υπάρχουν και οι φωνές, όπως του διάσημου οικονομολόγου και βραβευμένου με Νόμπελ Οικονομίας Paul Krugmann⁹ ο οποίος στο βιβλίο του *Competitiveness: A Dangerous Obsession* καταθέτει την άποψη ότι τα κράτη δεν μπορούν να παρομοιαστούν ως εταιρείες που συναγωνίζονται η μία την άλλη προσπαθώντας να αναπτύξουν την ανταγωνιστικότητά τους σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον ισχυροποιώντας την θέση τους καθώς σε διαφορετική περίπτωση κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς δουλειά και να πτωχεύσουν, διότι τα κράτη απλά δεν πτωχεύουν και ούτε μένουν χωρίς δουλειά. Απλά είναι περισσότερο ή λιγότερο ικανοποιημένα με την οικονομική τους θέση, (Krugmann n.d., p.31) και καταλήγει ο ίδιος στο συμπέρασμα ότι η ανταγωνιστικότητα είναι μια άνευ σημασίας λέξη όταν αναφερόμαστε σε εθνικές οικονομίες, και η εμμονή σε αυτήν είναι και λάθος και επικίνδυνη (Krugmann n.d., p.44)

Για τους σκοπούς της παρούσας διατριβής θα ενστερνιστούμε την άποψη ότι η ανταγωνιστικότητα παίζει ρόλο και μάλιστα σημαντικό όσον αφορά τα κράτη λαμβάνοντας υπόψη εννοείται κάποιες παραμέτρους σύμφωνα και με τον καθηγητή του Χαρβαρντ, Michael Porter¹⁰. Ο ίδιος σε συνέντευξη του στο Journal of International Business Studies λέει πως η ανταγωνιστικότητα μεταξύ περιοχών (κρατών) δεν είναι παίγνιο μηδενικού αθροίσματος όπως είναι για τις ανταγωνιζόμενες εταιρείες που το κέρδος της μίας εταιρείας είναι απώλεια μέρους της αγοράς για την άλλη. Αντίθετα, τα κράτη ανταγωνίζονται στην παροχή ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος υψηλής παραγωγικότητας, έτσι ώστε να προσελκύουν και να διατηρούν άφθονες επενδύσεις σε τομείς και δραστηριότητες που μπορούν να υποστηρίξουν μακροπρόθεσμα ψηλές αποδόσεις σε κεφάλαιο και ψηλούς μισθούς. Για τα κράτη η παραγωγικότητα

---

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Krugman#New_trade_theory

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Porter

μετριέται με την αξία της και όχι με την ποσότητα της. (M. Porter 2006)

Τελειώνοντας, η μόνη εννοιολογικά σωστή επεξήγηση της ανταγωνιστικότητας σε εθνικό επίπεδο, είναι όταν διασυνδεθεί με την παραγωγικότητα. Ο σκοπός του κάθε κράτους είναι να παρέχει ψηλά επίπεδα βιοτικού επιπέδου για τους πολίτες του. Για να το πετύχει αυτό εξαρτάται από την παραγωγικότητα με την οποία χρησιμοποιείται το κεφάλαιο και το ανθρώπινο εργατικό δυναμικό. Η παραγωγικότητα είναι το κύριο και καθοριστικό συστατικό ενός ψηλού βιοτικού επιπέδου σε μακροπρόθεσμη βάση και είναι η κύρια αιτία του κατά κεφαλήν εισοδήματος, όντας και τα δύο αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης. (M. Porter, *The Competitive Advantage of Nations* 1990)

2.2 Επιχειρηματικό Περιβάλλον και ανάπτυξη

Σε μία φιλελεύθερη οικονομία, ο ρόλος του κράτους θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν λιγότερος έτσι ώστε να αφήνονται ελεύθερες οι παραγωγικές δυνάμεις να δράσουν και να παράξουν πλούτο χωρίς αχρείαστους περιορισμούς. Βασική προϋπόθεση είναι ο ιδιωτικός τομέας σε ένα κράτος να λειτουργεί σε ένα υγιές και ρυθμισμένο οικονομικό περιβάλλον έτσι ώστε να παράγει πλούτο, να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και να αυξάνεται το βιοτικό επίπεδο. Το οικονομικό περιβάλλον αυτό ρυθμίζεται και λειτουργεί με νομοθεσίες που επιβάλλει το κράτος. Όσο πιο δεσμευτικές και επεμβατικές είναι, τόσο λιγότερο ο ιδιωτικός τομέας θα μπορεί να αναπτύξει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Το επιχειρηματικό περιβάλλον αυτό καταγράφεται και αξιολογείται σε συνολικά 190 χώρες από τον δείκτη *Ease of Doing Business* (EODB) της Παγκόσμιας Τράπεζας/World Bank.

Ο δείκτης αυτός αξιολογεί τις πτυχές των κανονισμών – εθνικών νομοθεσιών σε 11 ενότητες που επηρεάζουν την ζωή μίας επιχείρησης. Οι πτυχές αυτές είναι: η ίδρυση μιας εταιρείας, η απόκτηση άδειας οικοδομής, η απόκτηση ηλεκτρικού ρεύματος, η εγγραφή της ακίνητης ιδιοκτησίας, η απόκτηση δανείου, η προστασία των επενδυτών μειοψηφίας, η φορολογία, το διασυνοριακό εμπόριο, η εφαρμογή των συμβολαίων, η επίλυση της αφερεγγυότητας και η εργατική νομοθεσία. (World Bank 2018)

Οι αντικειμενικοί σκοποί του δείκτη EODB είναι ξεκάθαροι και αρκετά φιλόδοξοι. Έχει σαν σκοπό να ενημερώνει και να προτείνει σειρά μεταρρυθμίσεων μέσω μιας συγκριτικής αξιολόγησης οριοθετώντας ξεκάθαρους στόχους. Μια πτυχή του όμως παραμένει αναλλοίωτη στα χρόνια που υφίσταται: η προώθηση δομικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες να ενδυναμώνουν την ικανότητα του ιδιωτικού τομέα στο να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, να μειώνει τα επίπεδα φτώχειας, και να δημιουργεί ευκαιρίες στην οικονομία έτσι ώστε να ευημερεί. (World Bank 2018)

Το επιχειρηματικό κεφάλαιο μιάς χώρας είναι κυρίως η ικανότητα της χώρας αυτής μέσω των παραγωγικών της δυνάμεων να δημιουργούν νέες εταιρείες (Keilbach n.d.) , κάτι το οποίο και οι William B. Gartner and Nancy M. Carter στο βιβλίο τους *“The Career Reasons of Nascent Entrepreneurs”* (2003) συμφωνούν ότι “η επιχειρηματική συμπεριφορά περιλαμβάνει τις δραστηριότητες εκείνες που αφορούν την δημιουργία νέων εταιρειών παρά τις δραστηριότητες που αφορούν την διατήρηση των ήδη υπαρχόντων”.

Ο William J. Baumol (2002, pp. 58-59) συνδέει την επιχειρηματική δραστηριότητα με την ανάπτυξη λέγοντας “ η επιχειρηματική δραστηριότητα προκαλεί μια σημαντική αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης...”. Στο ίδιο μήκος κύματος και οι διαπιστώσεις του OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development ο οποίος λέει «Οι επιχειρηματίες είναι παράγοντες αλλαγής και ανάπτυξης στις οικονομίες αγοράς, και η δράση τους επιταχύνει την δημιουργία πρωτοποριακών ιδεών..» (OECD - Organization for Economic Co -Operation and Development 1998, p.11).

Η επιχειρηματικότητα παράγει πλούτο και ανάπτυξη επειδή λειτουργεί ως αρωγός καινοτομίας και αλλαγής. Έτσι σε έναν κόσμο όλο και πιο παγκοσμιοποιημένο όπου το συγκριτικό πλεονέκτημα των αναπτυσσόμενων χωρών κινείται όλο και περισσότερο προς την απόκτηση γνώσης και τεχνολογίας, η επιχειρηματικότητα όχι μόνο παίζει σημαντικό ρόλο, αλλά επιδρά σημαντικά στην δημιουργία ανάπτυξης. (Audretsch 2001)

Τα κράτη που με ικανότητα μπορούν να συνδυάσουν την ανάπτυξη της τεχνολογίας με την παγκοσμιοποιημένη αγορά, διευκολύνοντας την επιχειρηματικότητα, είναι σίγουρο ότι θα ανταμειφθούν με οικονομική ανάπτυξη και χαμηλά ποσοστά ανεργίας. (Audretsch 2001)

Αυτή η ικανότητα διαφέρει από κράτος σε κράτος και ο λόγος της διαφοράς είναι το περιβάλλον μέσα στο οποίο οι παραγωγικές δυνάμεις ενός τόπου καλούνται να δράσουν.

2.3 Οικονομική Ελευθερία και ανάπτυξη

Η Οικονομική Ελευθερία είναι ένα κρίσιμο στοιχείο για την ανθρώπινη ευημερία και ένας ζωτικός μοχλός για την διατήρηση μιάς ελεύθερης κοινωνίας. Όπως το καταγράφει και ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας, το καλύτερο μονοπάτι για την ευημερία είναι αυτό της ελευθερίας, δηλ να αφήνονται τα άτομα να αποφασίζουν για τους εαυτούς τους ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να πετύχουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες αυτών και των οικογενειών τους. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018, p.1) . Η πραγματική μαγεία της αγοράς, όπως περιγράφεται από τον Άνταμ Σμίθ και πολλούς άλλους οικονομολόγους, είναι ότι τα άτομα εξασκώντας την ελευθερία τους και κυνηγώντας τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους, έκαναν πραγματικότητα επιτεύγματα οικονομικής ανάπτυξης που μας ωφέλεσαν όλους. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018, p.xiii)

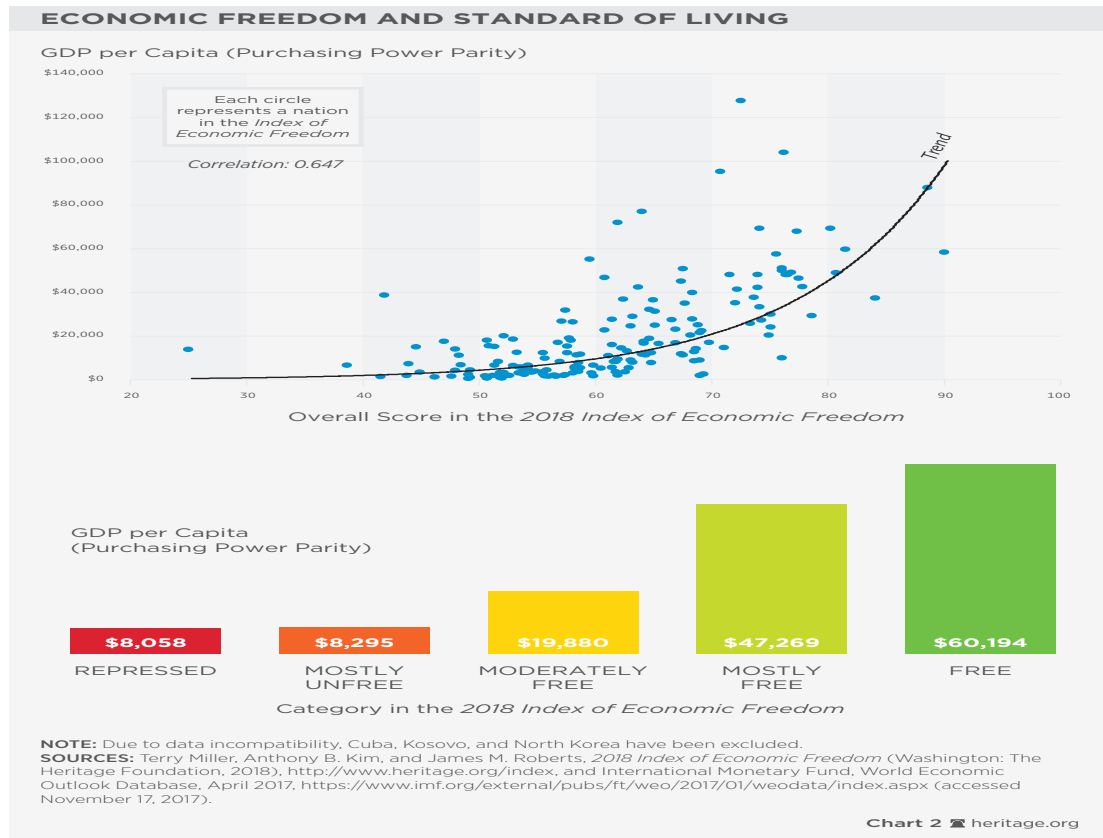
Σίγουρα υπάρχει και ρόλος για τις κυβερνήσεις, όμως είναι ζωτικής σημασίας να αντισταθούν στον πειρασμό των υπερβολικών ρυθμίσεων, κανονισμών, φορολογίας και προστατευτικών μέτρων που το μόνο που κάνουν είναι να επιβραδύνουν την οικονομική πρόοδο. Μόνο ένας δυναμικός και με επιχειρηματικό πνεύμα ιδιωτικός τομέας είναι ικανός να παράξει ανάπτυξη και να φέρει την ευημερία που απαιτούν οι πολίτες μιάς χώρας. Οι κυβερνήσεις απλά δεν μπορούν να το κάνουν. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018, p. xiii)

Η Οικονομική Ελευθερία είναι στενά συνδεδεμένη με την διαφάνεια και την περιορισμένη επίδραση της κυβέρνησης, η οποία προωθεί την επιχειρηματικότητα. Οι όποιες βελτιώσεις στην οικονομική ελευθερία είναι καθοριστικής σημασίας εάν οι χώρες θα πετύχουν ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης ικανούς να μειώσουν τα επίπεδα φτώχειας. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018, p.2)

Βεβαίως, η οικονομική ελευθερία είναι πολύ περισσότερο από ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον όπου η επιχειρηματικότητα και η οικονομική ευημερία μπορούν να αναπτυχθούν και να ανθίσουν. Η επίδραση της σε διάφορες πτυχές της ανθρώπινης ανάπτυξης, χειραφετεί τους πολίτες, απελευθερώνει τις δυνάμεις της ελεύθερης επιλογής και των ευκαιριών, θρέφει πολλές άλλες ελευθερίες και βελτιώνει την ποιότητα ζωής στο σύνολο. Για να προχωρήσεις μπροστά βασιζόμενος μόνο στην αξία σου και στην σκληρή σου εργασία, χρειάζεται ένα σύστημα που να λειτουργεί με μιά αγορά χωρίς διακρίσεις, που να κατανέμει τους λιγοστούς πόρους αμερόληπτα και να ανταμείβει την ατομική προσπάθεια και επιτυχία. Αυτή είναι η συνταγή για οικονομική ελευθερία και ο τρόπος να κτίσεις διαρκή ευημερία και ανάπτυξη. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018, p.15)

Η εικόνα «2» είναι αρκετά διαφωτιστική για την σύνδεση της οικονομικής ελευθερίας με την ποιότητα ζωής. Φαίνεται ξεκάθαρα ότι υπάρχει μιά σύνδεση της οικονομικής ελευθερίας με τη ποιότητα ζωής. Αυξάνοντας τα επίπεδα οικονομικής ελευθερίας αυξάνεται ΑΕΠ και συνάμα και το επίπεδο ποιότητας ζωής.

Είναι αρκετά διαδεδομένη η άποψη ότι η πολιτική και τα οικονομικά δεν συμβαδίζουν και ότι υπάρχει λίγη συνδέση μεταξύ τους, και ότι η ατομική ελευθερία είναι πολιτικό ζήτημα ή/και πρόβλημα και το βιοτικό επίπεδο οικονομικό ζήτημα ή/και πρόβλημα. Ο Μίλτον Φρίντμαν στο βιβλίο του “Capitalism and Economic Freedom” καταθέτει την άποψη ότι ο ισχυρισμός αυτός είναι αυταπάτη, και ότι υπάρχει στενή διασύνδεση μεταξύ οικονομίας και πολιτικής και επιπλέον ότι μια κοινωνία που είναι σοσιαλιστική δεν μπορεί και να είναι δημοκρατική με την έννοια ότι θα εγγυάται και θα διασφαλίζει την ατομική ελευθερία. (Friedman 1962)

Εικόνα «2»

(Πηγή: The Heritage Foundation – Economic Freedom Index Report 2018)

Ο βραβευμένος με Νόμπελ Αμάρτια Σέν (2006) πιστεύει ότι η ελευθερία είναι συνάμα και ο στόχος αλλά και το μέσο ανάπτυξης και την διαχωρίζει σε πέντε συστατικά: “οικονομική χειραφέτηση, πολιτικές ελευθερίες, κοινωνικές ευκαιρίες, ασφάλεια και εγγυήσεις διαφάνειας”. Ισχυρίζεται επίσης ότι μιά μορφή από τις παραπάνω ελευθερίες συνήθως οδηγεί και στις άλλες, όπως άλλωστε πιστεύει και ο Μίλτον Φρίντμαν δλδ ότι η πολιτική ελευθερία ενισχύει και καλλιεργεί την οικονομική ελευθερία που με την σειρά της διεγείρει την οικονομική ανάπτυξη.

Ακόμα ένας συγγραφέας που μελέτησε την έννοια της ελευθερίας από θεωρητική άποψη είναι και ο Ντάγκλας Νόρθ στο σύγγραμμα του *The Paradox of the West* (1993). Στο συγκεκριμένο σύγγραμμα, ο συγγραφέας αναλύει την ανάπτυξη των διάφορων ελευθεριών σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Καταλήγει ότι οι έννοιες αυτές αναδείχθηκαν ταυτόχρονα καθώς οι Δυτικοευρωπαϊκές χώρες λόγω εξωγενών παραγόντων καθώς και της διαπραγματευτικής δύναμης που ασκούσαν οι έμποροι τους, αναγκάστηκαν

να δώσουν εξουσίες στα κοινοβούλια τους και να διασφαλίσουν το δικαίωμα ιδιοκτησίας. Οι δομικές αυτές αλλαγές ουσιαστικά μετέτρεψαν την δομή της κοινωνίας, δίνοντας στους πολίτες οικονομικές, πολιτικές και θρησκευτικές ελευθερίες οι οποίες έφεραν αναπόφευκτα και την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον ο Νόρθ υποστηρίζει ότι η τεχνολογική πρόοδος καθώς και οι επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό δεν αποτελούν ουσιαστικές πηγές οικονομικής ανάπτυξης όπως υποστηρίζουν αρκετοί οικονομολόγοι, αλλά είναι οι οικονομικοί θεσμοί που προστατεύουν την προσοδοφόρα οικονομική δραστηριότητα που είναι καθοριστικοί για την ανάπτυξη. Το κράτος δικαίου, μέσω του οποίου η δικαιοσύνη προστατεύει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, την επιβολή των συμβολαίων καθώς και η ελευθερία να συναλλάσσεσαι κάποιος χωρίς υπερβολικές περιοριστικές ρυθμίσεις και φόρους είναι σύμφωνα με τον Νόρθ, οι πιά σημαντικοί παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης. (North 1993)

Καταλήγωντας, όπως παρατήρησε κάποτε ο Milton Friedman, μια κοινωνία που θέτει την ισότητα με την έννοια της ισότητας των αποτελεσμάτων μπροστά στην ελευθερία, δεν θα έχει ούτε ισότητα ούτε ελευθερία. Η χρήση βίας για την επίτευξη της ισότητας θα καταστρέψει την ελευθερία και η δύναμη που εισάγεται για καλούς σκοπούς θα καταλήξει στα χέρια ανθρώπων που τη χρησιμοποιούν για να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα (The Heritage Foundation, 2017).

Η υπερβολική διείσδυση όμως της κυβέρνησης σε ευρείες σφαίρες οικονομικής δραστηριότητας, έρχεται με υψηλό κόστος για την κοινωνία ως σύνολο. Αντικαθιστώντας τις πολιτικές κρίσεις για εκείνους της αγοράς, η κυβέρνηση απομακρύνει τους επιχειρηματικούς πόρους και την ενέργεια από τις παραγωγικές δραστηριότητες έως την αναζήτηση ενοικίου, την αναζήτηση οικονομικά μη δεδουλευμένων παροχών. Το αποτέλεσμα είναι η χαμηλότερη παραγωγικότητα, η οικονομική στασιμότητα και η φθίνουσα ευημερία (The Heritage Foundation, 2017).

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - DATA AND METHODOLOGY

3.1 Μέθοδος Ανάλυσης και Σύγκρισης Στοιχείων

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε διεξοδικά τον κάθε δείκτη σύμφωνα και με το θέμα της παρούσας διατριβής, την μέθοδο με την οποία οι δείκτες GCI, EDB και ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας συλλέγουν τα στοιχεία για τις χώρες και θα γίνει μιά σύγκριση στοιχείων για να καταδειχθεί η συσχέτιση των επιμέρους δεικτών με την αύξηση του ΑΕΠ καθώς και εάν υπάρχει συσχέτιση των δεικτών μεταξύ τους και πόσο επηρεάζει ο ένας δείκτης τον άλλον.

Τα στοιχεία για τον κάθε δείκτη που αφορούν τις ΗΠΑ θα συλλεχθούν:

α. Για τον GCI – Global Competitiveness Index από την έκθεση του World Economic Forum - The Global Competitiveness Report 2017–2018 (Global Competitiveness Index Report 2017-2018).

β. Για τον δείκτη EDB – Ease of Doing Business, από την έκθεση της World Bank, Doing Business 2018. (World Bank 2018)

γ. Για τον δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, την μελέτη του Heritage Foundation, Index of Economic Freedom – 2018. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018)

Για την σύγκριση των στοιχείων μεταξύ των δεικτών θα χρησιμοποιηθεί η στατιστική μέθοδος της γραμμικής συσχέτισης του Pearson.

Ο συντελεστής Pearson είναι η ενδεδειγμένη στατιστική μέθοδος για τη μέτρηση γραμμικής συσχέτισης δύο μεταβλητών X και Y που έχουν μετρηθεί σε φυσική κλίμακα ή σε κλίμακα διαστήματος. Ο συντελεστής συσχέτισης του Pearson προσδιορίζει “αποκλειστικά το μέτρο της γραμμικής συσχέτισης” των X, Y . Ο συντελεστής Pearson δίνει το μέτρο της γραμμικής συσχέτισης των X και Y αλλά δεν προσδιορίζει την αιτιώδη σχέση που τις συνδέει

Συσχέτιση δε σημαίνει αιτιότητα. Όταν σε μια **μη** πειραματική έρευνα (δειγματοληψία) δύο μεταβλητές X και Y βρίσκονται συσχετισμένες αυτό σημαίνει μόνο ότι οι μεταβλητές αυτές συνδέονται με κάποια σχέση. Δε

συνεπάγεται, κατ' ανάγκη, **αιτιότητα**. Οι δύο μεταβλητές μπορεί βεβαία να συνδέονται με σχέση αιτιότητας, μπορεί όμως, όχι.

Τα στοιχεία που θα ληφθούν για να εξεταστεί η γραμμική συσχέτιση των δεικτών με την ανάπτυξη στις ΗΠΑ, θα είναι από τις σημειώσεις του καθηγητή κ. Παπαπανάγου Χάρρυ στο μάθημα “Διεθνή Οικονομικά – Section 3, International benchmarking indicators” του Διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και ασφάλεια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας σε συνεργασία με την ΑΔΙΣΠΟ καθώς και από επίσημες κυβερνητικές πηγές.

3.2 Ανταγωνιστικότητα – Global Competitiveness Index

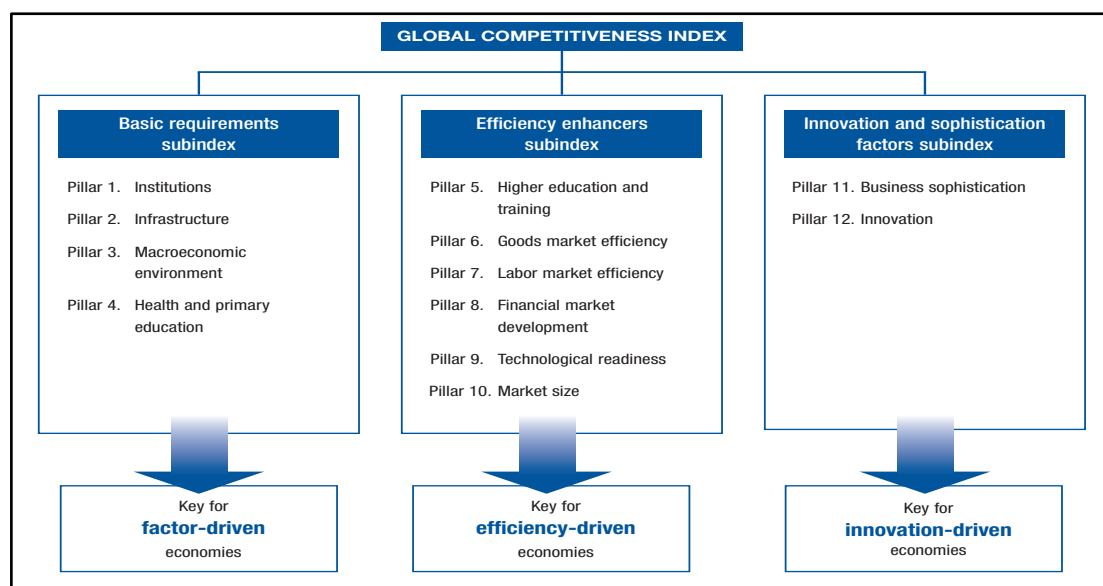
Σύμφωνα με το World Economic Forum, ανταγωνιστικότητα είναι το σύνολο των θεσμών, πολιτικών και λοιπών παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας σε μία χώρα. Το επίπεδο παραγωγικότητας με την σειρά του καθορίζει το βιώσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να αποκτηθεί από μία οικονομία. Με άλλα λόγια όσο πιο ανταγωνιστικές είναι οι οικονομίες των χωρών, τόσο πιο πολύ επιτυγχάνουν ψηλότερα εισοδήματα για τους πολίτες τους.

Το επίπεδο παραγωγικότητας μίας χώρας καθορίζει επίσης το ποσοστό απόδοσης των επενδύσεων σε μία χώρα που με τη σειρά του είναι ο βασικός παράγοντας ώθησης της ανάπτυξης και συνεπακόλουθα της ευημερίας μιας χώρας.

Το World Economic Forum (WEF) από την αρχή της λειτουργίας του το 1971, προσπάθησε να αναδείξει τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα μίας χώρας καθώς και να προωθήσει τις στρατηγικές εκείνες που θα βοηθούσαν τις χώρες να υπερβούν τα προβλήματα τους και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Για περισσότερα από 40 χρόνια η ετήσια έκθεση του WEF – Global Competitiveness Report προσπαθούσε να διαφωτίσει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και τους ιθύνοντες στα κέντρα λήψης αποφάσεων για τα θέματα που άπτονται της ανταγωνιστικότητας των χωρών. Το 2005 όμως εφαρμόστηκε μια νέα μορφή ετήσιας έκθεσης, ο παγκόσμιος δείκτης ανταγωνιστικότητας ή Global Competitiveness Index (GCI). Ο GCI αποτελεί ένα περιεκτικό και αποτελεσματικό εργαλείο που μετρά

τόσο τις μικροοικονομικές αλλά και τις μακροοικονομικές παραμέτρους της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας. Προσφέρει επίσης όλα τα πλεονεκτήματα που θα περίμενε κάποιος από ένα εργαλείο που χρησιμοποιεί αριθμητική κλίμακα για να συγκρίνει διάφορες παραμέτρους. Πρώτα από όλα είναι δυνατόν χρησιμοποιώντας τον GCI να συγκρίνεις την ανταγωνιστικότητα μεταξύ διάφορων χωρών. Επιπλέον η συνεισφορά του κάθε ενός παράγοντα στην οικονομία καταγράφεται με λεπτομέρεια. Ο δείκτης μπορεί να θεωρηθεί ακριβής, επειδή συνδυάζει την χρήση πρωτογενών δεδομένων/στοιχείων μαζί με τις απόψεις του ιδιωτικού τομέα. Με τον τρόπο αυτό οι ιθύνοντες σε κάθε χώρα μπορούν εύκολα να αναγνωρίσουν τους προβληματικούς τομείς και να επικεντρωθούν στα κατάλληλα μέτρα για να βελτιώσουν την απόδοση της οικονομίας.

Ο GCI συνδυάζει 114 δείκτες που λαμβάνουν υπόψη πτυχές της οικονομίας που επηρεάζουν την παραγωγικότητα και την μακροπρόθεσμη ευημερία. Όλοι αυτοί οι δείκτες ομαδοποιούνται σε 12 πυλώνες (Εικόνα 3): θεσμοί, υποδομές, μακροοικονομικό περιβάλλον, υγεία και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, αποδοτικότητα της αγοράς αγαθών, αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας, ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών, τεχνολογική ετοιμότητα, μέγεθος της αγοράς, εξιδείκευση των επιχειρήσεων και καινοτομία.

Εικόνα «3»

(Πηγή: World Economic Forum – Global Competitiveness Report 2018)

Οι πυλώνες αυτοί με την σειρά τους οργανώνονται σε 3 υποκατηγορίες:

- α. Βασικές Απαιτήσεις
- β. Ενισχυτές Απόδοσης
- γ. Παράγοντες εξιδείκευσης

Οι πιο πάνω υποκατηγορίες έχουν διαφορετικό ειδικό βάρος στον υπολογισμό του δείκτη GCI αναλόγως του σταδίου ανάπτυξης της κάθε οικονομίας λαμβάνοντας υπόψη το κατά κεφαλή ΑΕΠ και το ποσοστό των εξαγωγών σε πρώτες ύλες.

Ο δείκτης GCI περιλαμβάνει στατιστικά δεδομένα από διεθνείς αναγνωρισμένους οργανισμούς όπως: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο - International Monetary Fund (IMF), Η Παγκόσμια Τράπεζα - the World Bank, και από διάφορους εξιδεικευμένους οργανισμούς του ΟΗΕ όπως η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, η UNESCO, και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας - World Health Organization. Ο δείκτης GCI συμπεριλαμβάνει επίσης στοιχεία από την Executive Opinion Survey του World Economic Forum, η οποία έρευνα καταγράφει δημοσκοπικά τις απόψεις των επικεφαλής επιχειρήσεων από όλο τον κόσμο σε μιά ευρεία γκάμα από θέματα για τα οποία τα στατιστικά στοιχεία είναι αναξιόπιστα, ξεπερασμένα ή απλά δεν υπάρχουν (World Economic Forum n.d.).

Ας δούμε τώρα την μεθοδολογία με την οποία ο δείκτης GCI συντάσσεται και συγκεκριμένα θα εξετάσουμε τους 12 πυλώνες από τους οποίους συγκροτείται.

1^{ος} Πυλώνας : Θεσμοί

Το θεσμικό περιβάλλον σε μιά χώρα εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα και την συμπεριφορά τόσο του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού τομέα. Το νομικό και διοικητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δρουν και συναλλάσσονται τα άτομα, οι εταιρείες και η κυβέρνηση καθορίζει την ποιότητα των δημόσιων θεσμών και επηρεάζει τα μέγιστα την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη. Το πλαίσιο αυτό επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις, την οργάνωση της παραγωγής και παίζει σημαντικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες διανέμουν τα οφέλη και υφίστανται τα κόστη των αναπτυξιακών στρατηγικών και πολιτικών τους. Καλή θεσμική λειτουργία φορέων ιδιωτικού δικαίου είναι

βασική προϋπόθεση για μιά γερή, στερεή και βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας. Η παγκόσμια οικονομική κρίση απέδειξε το πόσο αναγκαία είναι η ύπαρξη λογιστικών προτύπων, προτύπων αναφοράς καθώς και διαφάνειας για να αποτρέπονται φαινόμενα απάτης και κακοδιαχείρισης, διασφαλίζοντας καλή διακυβέρνηση και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη τόσο των επενδυτών αλλά και των καταναλωτών (World Economic Forum n.d.).

2^{ος} Πυλώνας : Υποδομές

Ένα εκτεταμένο και αποδοτικό δίκτυο υποδομών είναι κρίσιμης σημασίας για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία της οικονομίας. Αποτελεσματικά μέσα μεταφοράς όπως υψηλής ποιότητας δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια και αεροδρόμια επιτρέπουν στους επιχειρηματίες να μεταφέρουν τα αγαθά τους στις αγορές με ένα ασφαλή και γρήγορο τρόπο ενώ διευκολύνουν τους εργαζομένους στο να φτάνουν στις κατάλληλες για τα προσόντα τους θέσεις εργασίας. Οι οικονομίες επίσης εξαρτώνται από την ομαλή και απρόσκοπτη παροχή ηλεκτρικού ρεύματος έτσι ώστε οι επιχειρήσεις και τα εργοστάσια να μπορούν να λειτουργούν ανεμπόδιστα. Τέλος, ένα εκτεταμένο και αξιόπιστο δίκτυο τηλεπικοινωνιών επιτρέπει την γρήγορη και ελεύθερη ροή πληροφοριών, η οποία αυξάνει γενικά την αποτελεσματικότητα της οικονομίας διασφαλίζοντας ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να επικοινωνούν και να παίρνονται αποφάσεις από τους οικονομικούς παράγοντες έχοντας στην διάθεση τους όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. (World Economic Forum n.d.)

3^{ος} Πυλώνας : Μακροοικονομικό περιβάλλον

Η σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος είναι σημαντική για τις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα εξίσου σημαντική για την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Βεβαίως, παρόλο που είναι αληθές ότι η μακροοικονομική σταθερότητα μόνη της δεν μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα μιάς χώρας, είναι εξίσου αναγνωρισμένο ότι η μακροοικονομική αστάθεια και αβεβαιότητα βλάπτει την οικονομία. Η κυβέρνηση δεν μπορεί να προσφέρει αποτελεσματικές υπηρεσίες εάν θα πρέπει να αποπληρώνει δανεισμό με υψηλό επιτόκιο. Τα κυβερνητικά ελλείμματα μειώνουν την ικανότητα της κυβέρνησης να αντιδρά σε μελλοντικούς κινδύνους της οικονομίας. Οι

επιχειρήσεις δεν μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά όταν ο πληθωρισμός είναι εκτός ελέγχου και εν τέλει η οικονομία δεν μπορεί να πετύχει βιώσιμη ανάπτυξη εάν και εφόσον το μακροοικονομικό περιβάλλον δεν είναι σταθερό (World Economic Forum n.d.).

4^{ος} Πυλώνας : Υγεία και πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η υγεία του εργατικού δυναμικού είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα μίας χώρας. Οι εργάτες που είναι άρρωστοι ή αρρωστάνε συχνά, δεν μπορούν να λειτουργήσουν στο φουλ των δυνατοτήτων τους και συνεπώς μειώνεται η παραγωγικότητά τους. Τα χαμηλά επίπεδα υγείας επιφέρουν σημαντικό κόστος στις επιχειρήσεις, καθώς οι άρρωστοι εργάτες συχνά απουσιάζουν ή εργάζονται σε χαμηλότερους ρυθμούς. Ο πυλώνας αυτός λαμβάνει επίσης υπόψη και την ποσότητα και ποιότητα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που λαμβάνει ο πλυθησμός μίας χώρας. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι βασικής σημασίας για την οικονομία μιας χώρας. Το επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης είναι παράγοντας που αυξάνει την αποδοτικότητα του κάθε εργάτη (World Economic Forum n.d.).

5^{ος} Πυλώνας : Τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση

Η ποιοτική τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι κρίσιμης σημασίας για τις οικονομίες που θέλουν να προχωρήσουν και να αναβαθμίσουν την αξία τους καθώς και τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά πέραν της απλής παραγωγής προϊόντων. Συγκεκριμένα, η σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία, απαιτεί όπως οι χώρες διατηρούν και εκπαιδεύουν μια δεξαμενή από καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, που θα μπορούν να εκτελούν πολύπλοκες εργασίες και να προσαρμόζονται γρήγορα σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες παραγωγικότητας. Ο πυλώνας αυτός εξετάζει τα ποσοστά συμμετοχής του πλυθυσμού στην δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και το πώς αξιολογείται η εκπαίδευση αυτή από τους επιχειρηματικούς ηγέτες των χωρών. Η εκπαίδευση του πλυθυσμού δεν πρέπει να αγνοεί την σημασία της επαγγελματικής κατάρτισης και της επ'έργω εκπαίδευσης, πράγμα που συνήθως αγνοείται, και είναι πολύ

σημαντικό για την διατήρηση και την συνεχή αναβάθμιση των ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού (World Economic Forum n.d.).

6^{ος} Πυλώνας : Αποδοτικότητα της αγοράς αγαθών

Οι χώρες που έχουν αποδοτικές αγορές, είναι σε πλεονεκτική θέση και παράγουν την σωστή γκάμα προϊόντων έτσι ώστε να ικανοποιούν τις συγκεκριμένες ανάγκες προσφοράς και ζήτησης τους, καθώς και να διασφαλίζουν πως τα παραγώμενα προϊόντα μπορούν να εμπορευούνται αποτελεσματικά. Ο υγιής ανταγωνισμός, εσωτερικού και εξωτερικού, είναι σημαντικός και προωθεί την αποδοτικότητα των αγορών διασφαλίζοντας την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων και επιτρέποντας στις πιο παραγωγικές και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις να ευημερούν. Η αποδοτικότητα των αγορών εξαρτάται επίσης και από παράγοντες όπως, τί επιζητά το καταναλωτικό κοινό και το πόσο απαιτητικό και εκλεπτυσμένο είναι. Λόγοι κουλτούρας αλλά και ιστορικοί κάνουν το καταναλωτικό κοινό σε κάποιες χώρες να είναι πιο απαιτητικό, κάτι που αναγκάζει τις επιχειρήσεις να είναι πιο προοδευτικές και πρωτοποριακές δημιουργώντας έτσι ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που οδηγεί τις αγορές να είναι πιο αποδοτικές (World Economic Forum n.d.).

7^{ος} Πυλώνας : Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας

Η αποδοτικότητα και η ευελιξία της αγοράς εργασίας είναι κρίσιμες για την διασφάλιση ότι το εργατικό δυναμικό κατανέμεται αποτελεσματικά στην οικονομία και έχει τα απαιτούμενα κίνητρα για να προσφέρει το μέγιστο δυνατό στην εργασία του. Η αγορά εργασίας πρέπει να έχει την απαιτούμενη ευελιξία να μετακινεί τους εργαζόμενους από την μία οικονομική δραστηριότητα στην άλλη, γρήγορα, με χαμηλό κόστος και να επιτρέπει τις μισθολογικές μεταβολές χωρίς μεγάλες κοινωνικές αναταράξεις. Οι αποτελεσματικές αγορές εργασίας πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι θα έχουν τα απαιτούμενα κίνητρα, θα προωθούν την αξιοκρατία στον εργασιακό χώρο και θα προσφέρουν ισότητα στο εργασιακό περιβάλλον μεταξύ ανδρών και γυναικών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πιο πάνω παράγοντες θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην απόδοση του εργατικού δυναμικού, η χώρα θα αρχίσει να γίνεται ελκυστικός προορισμός για νέα

ταλέντα και νέους επιστήμονες που θα θέλουν να εργαστούν στην χώρα αυτή (World Economic Forum n.d.).

8^{ος} Πυλώνας : Ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών

Ένας αποτελεσματικός χρηματοπιστωτικός τομέας αναδιανέμει τους απαραίτητους πόρους, τόσο αυτούς που παράγονται από την χώρα όσο και αυτούς που προέρχονται από τις ξένες επενδύσεις, σε επιχειρηματικά ή επενδυτικά σχέδια που έχουν το ψηλότερο αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης παρά σε σχέδια ή σε επενδύσεις με πολιτικές διασυνδέσεις. Οι επενδύσεις στον επιχειρηματικό τομέα είναι κρίσιμες για την παραγωγικότητα. Συνεπώς οι οικονομίες απαιτούν ώριμες χρηματοπιστωτικές αγορές που μπορούν να διαθέσουν το απαιτούμενο κεφάλαιο στον ιδιωτικό τομέα σε επενδύσεις από πηγές όπως δάνεια προερχόμενες από ένα δυνατό τραπεζικό τομέα, επενδυτικά κεφάλαια και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Προκειμένου να ικανοποιήσει όλες αυτές τις απαιτήσεις, ο τραπεζικός τομέας πρέπει να είναι αξιόπιστος, με διαφάνεια και όπως έχει αποδειχθεί τελευταίως με τις κατάλληλες κανονιστικές ρυθμίσεις για να προστατεύονται οι επενδυτές και οι υπόλοιποι παράγοντες της οικονομίας (World Economic Forum n.d.).

9^{ος} Πυλώνας : Τεχνολογική ετοιμότητα

Ο πυλώνας αυτός μετράει την ευελιξία με την οποία μια οικονομία αφομοιώνει τις υπάρχουσες τεχνολογίες που αυξάνουν την παραγωγικότητα με ιδιαίτερη έμφαση στην εκμετάλλευση στο έπακρο των πληροφοριακών συστημάτων και επικοινωνιών που εφαρμόζονται στην καθημερινότητα της παραγωγής για αυξανόμενη αποτελεσματικότητα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα (World Economic Forum n.d.).

10^{ος} Πυλώνας : Μέγεθος Αγοράς

Το μέγεθος της αγοράς επηρεάζει την παραγωγικότητα επειδή οι μεγάλες αγορές επιτρέπουν στις εταιρείες να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας. Παραδοσιακά, οι διαθέσιμες αγορές για τις εταιρείες περιορίζονταν από τα εθνικά σύνορα. στην σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι διεθνείς αγορές αντικατέστησαν τις εγχώριες, ιδιαίτερα για τις μικρές χώρες. Με αυτό τον τρόπο οι εξαγωγές μπορούν να θεωρηθούν ως αντικατάστατο της

εγχώριας ζήτησης (World Economic Forum n.d.).

11^{ος} Πυλώνας : Επιχειρηματική εξιδείκευση και ποιότητα

Η επιχειρηματική υπεροχή περιλαμβάνει δύο στοιχεία που είναι αλληλένδετα: την ποιότητα του επιχειρηματικού γίνεσθαι σε μιά χώρα και την ποιότητα της επιχειρηματικής λειτουργίας και των στρατηγικών των επιχειρήσεων μεμονωμένα. Η ποιότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος καθώς και των βιομηχανιών που το υποστηρίζουν μετριοούνται από την ποσότητα και ποιότητα των τοπικών προμηθευτών και τον βαθμό της αλληλεπίδρασης τους. Όταν εταιρείες και προμηθευτές από ένα συγκεκριμένο τομέα αλληλεπιδρούν στην ίδια γεωγραφική περιοχή, η αποδοτικότητα αυξάνεται και περισσότερες ευκαιρίες για καινοτομία σε παραγωγικές διεργασίες και προϊόντα δημιουργούνται μειώνοντας ταυτόχρονα και τα εμπόδια για την είσοδο νέων εταιρειών στην συγκεκριμένη αγορά.

12^{ος} Πυλώνας : Καινοτομία

Ο τελευταίος πυλώνας εστιάζεται στην καινοτομία. Η καινοτομία είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις οικονομίες καθώς τα σύνορα της γνώσης όλο και πλησιάζουν και η πιθανότητα απόκτησης μεγαλύτερης αξίας μέσω της απλής ενσωμάτωσης και προσαρμογής εξωγενών τεχνολογιών τείνει να εξαφανιστεί. Σε αυτές τις οικονομίες, οι επιχειρήσεις πρέπει να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν προϊόντα αιχμής έτσι ώστε να διατηρήσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα τους και να προχωρήσουν σε υψηλότερης προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες. Αυτή η εξέλιξη απαιτεί ένα περιβάλλον που ευνοεί την καινοτόμο δραστηριότητα και υποστηρίζεται τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα απαιτεί επαρκείς επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία (Research & Development – R&D) ιδιαίτερα από τον ιδιωτικό τομέα, την παρουσία υψηλής ποιότητας ινστιτούτων επιστημονικής έρευνας που θα μπορούσαν να παράξουν νέες τεχνολογίες, εκτεταμένη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανιών σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών καθώς και την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων.

Στάδια Ανάπτυξης

Άλλος ένας παράγοντας που επηρεάζει τον υπολογισμό του GCI είναι και το στάδιο ανάπτυξης της οικονομίας μιάς χώρας. Δύο κριτήρια χρησιμοποιούνται

για την κατάταξη της χώρας σε κάποιο από τα στάδια ανάπτυξης. Το πρώτο κριτήριο είναι το επίπεδο του κατά κεφαλή ΑΕΠ και το δεύτερο είναι το ποσοστό που καταλαμβάνουν οι εξαγωγές πρώτων υλών σε σχέση με το συνολικό ποσοστό εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών (World Economic Forum n.d., p.321).

Μιά χώρα κατηγοριοποιείται σε μία από τις κάτωθι κατηγορίες – στάδια ανάπτυξης (Εικόνα «4»):

- α. Οικονομίες που οδηγούνται από τους βασικούς συντελεστές
- β. Οικονομίες που βασίζονται στην αποτελεσματικότητα της παραγωγής τους
- γ. Οικονομίες που βασίζονται στην καινοτομία

Η πρώτη κατηγορία οικονομιών αφορά χώρες που τα κύρια τους πλεονεκτήματα είναι η φτηνή ανιδεϊκευτη εργασία και οι πρώτες ύλες. Η ανταγωνιστικότητα τους επηρεάζεται κυρίως από τους πρώτους τέσσερις πυλώνες που αναφέραμε πιο πάνω. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι εάν σε μια χώρα το 70% ή και περισσότερο από τις εξαγωγές της, αφορά πρώτες ύλες και συγκεκριμένα ορυκτό πλούτο, η χώρα αυτή αυτόματα κατηγοριοποιείται στην πρώτη κατηγορία ανάπτυξης.

Οι οικονομίες στο δεύτερο στάδιο ανάπτυξης βασίζονται και ενσωματώνουν πιο εξιδεικευμένες και ποιοτικές διαδικασίες παραγωγής. Επιπλέον, η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων καθώς και οι μισθοί είναι πιο αυξημένοι σε σχέση με τις οικονομίες του πρώτου σταδίου. Οι πυλώνες που καθορίζουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητας σε αυτή την κατηγορία οικονομιών είναι οι πυλώνες 5 μέχρι 10.

Τέλος, οι πιο ανεπτυγμένες οικονομίες είναι οι οικονομίες που οδηγούνται από την καινοτομία. Οι μισθοί είναι ψηλοί και διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα από την δυνατότητα των εταιρειών να παράγουν νέα προϊόντα χρησιμοποιώντας την τεχνολογία και τις πιο εξιδεικευμένες και ποιοτικές διαδικασίες παραγωγής.

	STAGE OF DEVELOPMENT				
	Stage 1: Factor-driven	Transition from stage 1 to stage 2	Stage 2: Efficiency-driven	Transition from stage 2 to stage 3	Stage 3: Innovation-driven
GDP per capita (US\$) thresholds*	<2,000	2,000–2,999	3,000–8,999	9,000–17,000	>17,000
Weight for basic requirements	60%	40–60%	40%	20–40%	20%
Weight for efficiency enhancers	35%	35–50%	50%	50%	50%
Weight for innovation and sophistication factors	5%	5–10%	10%	10–30%	30%

Εικόνα «4»

(Πηγή: World Economic Forum –Global Competitiveness Report 2018)

Τα στάδια ανάπτυξης επηρεάζουν τον υπολογισμό του GCI με τον πιο κάτω τρόπο: σχετική βαρύτητα δίνεται σε κάθε πυλώνα αναλόγως σε ποιο στάδιο ανάπτυξης είναι η συγκεκριμένη χώρα. Έτσι, υψηλότερη βαρύτητα δίνεται στους ανάλογους πυλώνες που έχουν άμεση σχέση με την απόδοση της οικονομίας. Για τις οικονομίες που οδηγούνται από τους βασικούς συντελεστές, οι πυλώνες της πρώτης υποκατηγορίας είναι και οι πιο σημαντικοί. Για τις οικονομίες που βασίζονται στην αποτελεσματικότητα της παραγωγής τους (δεύτερη υποκατηγορία) οι πυλώνες οι συγκεκριμένοι είναι και οι πιο σημαντικοί και αντιστοίχως οι πυλώνες της τρίτης κατηγορίας είναι οι πιο σημαντικοί για τις χώρες που ανήκουν στην τρίτη κατηγορία σταδίου ανάπτυξης, το στάδιο της καινοτομίας. Εδώ θα πρέπει να προστεθεί ότι μιά χώρα μπορεί να ανήκει σε μεταβατικό στάδιο, δηλ μεταξύ πρώτης ή δεύτερης κατηγορίας ή δεύτερης και τρίτης κατηγορίας σταδίων ανάπτυξης (Εικόνα “4”).

3.3 Επιχειρηματικότητα – Ease of Doing Business

Φέτος είναι η 15η έκδοση της έκθεσης Ease of Doing Business report (EDB). Από τότε που άρχισε η σύνταξη της έκθεσης αυτής, το παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον άλλαξε δραματικά. Οι κυβερνήσεις έχουν αγκαλιάσει και εκμεταλλευθεί την τεχνολογική πρόοδο στα πληροφοριακά συστήματα ώστε να μειώσουν την γραφειοκρατία και να αυξήσουν την διαφάνεια. Σήμερα, σε 65 από τις 190 οικονομίες που εξετάζει η έκθεση EDB, οι επιχειρηματίες μπορούν να ολοκληρώσουν τουλάχιστον μία επιχειρηματική διαδικασία διαδικτυακά σε σύγκριση με τις 9 χώρες σε σύνολο 145 που είχε αναφερθεί στην έκθεση EDB του 2004. Επιπλέον, σε 31 οικονομίες είναι πλέον εφικτό να ξεκινήσει κάποιος μιά εμπορική αντιδικία διαδικτυακά. Ο

δείκτης EDB υπολογίζει τις πτυχές των νόμων και κανονισμών και τις επιπτώσεις που έχουν αυτοί για την ίδρυση και λειτουργία μίας επιχείρησης. Δεν περιλαμβάνει όλα τα θέματα που είναι σχετικά με τις επιχειρηματικές αποφάσεις, καλύπτει όμως σημαντικούς τομείς που είναι υπό τον έλεγχο των φορέων χάραξης πολιτικής. Οι κυβερνήσεις παγκοσμίως, αναγνωρίζουν τα οικονομικά και πολιτικά οφέλη του βελτιωμένου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Κατ' ακρίβεια, 119 από τις 190 οικονομίες που εξετάστηκαν στην έκθεση EDB του 2018 προέβησαν σε τουλάχιστον μία επιχειρηματική μεταρρύθμιση την προηγούμενη χρονιά. Από αυτές τις χώρες, το 79.8% υλοποίησαν τουλάχιστον μία μεταρρύθμιση για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, και το 64.7% για τρίτη συνεχόμενη χρονιά (World Bank 2018).

Ο δείκτης EDB βαθμολογεί τις διαδικασίες για:

- την έναρξη μίας επιχείρησης
- την απόκτηση άδειας οικοδομής
- την σύνδεση με το ηλεκτρικό δίκτυο
- την μεταβίβαση ακίνητης περιουσίας
- την πληρωμή των φόρων
- την επίλυση εμπορικών διαφορών μέσω δικαστηρίου
- την επίλυση υποθέσεων αφερεγγυότητας

καθώς επίσης και τους κανονισμούς που αφορούν την απόκτηση πίστωσης και την αγορά μετοχών όπως επίσης και τις διαδικασίες για τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων. Υπάρχουν φυσικά και άλλοι παράγοντες που δέν υπολογίζονται στον δείκτη EDB και που επηρεάζουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις, όπως η διαθεσιμότητα εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού ή το μέγεθος της αγοράς. Ο δείκτης EDB επικεντρώνεται σε τομείς όπου αλληλεπιδρούν η κυβέρνηση με την επιχειρηματική κοινότητα, και εκεί που οι διάφοροι φορείς χάραξης πολιτικής μπορούν να επηρεάσουν διαδικασίες για να διευκολύνουν αυτές τις αλληλεπιδράσεις.

Ο θεμέλιος λίθος του δείκτη EDB είναι η αντίληψη ότι η οικονομική δραστηριότητα επωφελήται από ξεκάθαρους και συνεκτικούς κανόνες, οι οποίοι ορίζουν ξεκάθαρα τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και διευκολύνουν την

επίλυση των διαφορών. Οι κανόνες αυτοί ενισχύουν την προβλεψιμότητα των οικονομικών συνδιαλλαγών και προσφέρουν στους μετόχους των εταιρειών την απαραίτητη προστασία ενάντια στην αυθαιρεσία και την κατάχρηση. Αυτοί οι κανόνες είναι περισσότερο αποτελεσματικοί στην διαμόρφωση των κινήτρων των διάφορων οικονομικών παραγόντων με τρόπους που να προάγουν την ανάπτυξη ενώ είναι επίσης διαφανείς και προσβάσιμοι σε αυτούς που απευθύνονται και μπορούν να εφαρμοστούν με λογικό κόστος.

Οι καλοί κανόνες δημιουργούν ένα σωστό περιβάλλον, όπου νεοεισερχόμενοι παίχτες στην αγορά, με κίνητρα και καλές ιδέες, μπορούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση, και που καλές εταιρείες μπορούν να επενδύσουν, να επεκταθούν και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Ο ρόλος της κυβέρνησης στην καθημερινή λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι βασικό στοιχείο στο οποίο επικεντρώνεται ο δείκτης EDB. Ο αντικειμενικός σκοπός είναι να ενθαρυνθούν οι απαραίτητες ρυθμίσεις έτσι ώστε να είναι αποτελεσματικές, προσβάσιμες και εύκολες στην εφαρμογή τους. Επαχθείς ρυθμίσεις αποπροσανατολίζουν την ενέργεια του επιχειρηματικού κόσμου από την περαιτέρω ανάπτυξη των επιχειρήσεων τους. Από την άλλη, οι ρυθμίσεις και οι κανόνες που είναι αποτελεσματικοί, διαφανείς και μπορούν να εφαρμοστούν με ένα απλό τρόπο, διευκολύνουν την επέκταση των επιχειρήσεων καθώς και την καινοτομία και κάνουν ευκολότερο των υγιή συναγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων

Αναλυτικά οι ενδείκτες που εξετάζει ο δείκτης EDB είναι οι παρακάτω (World Bank 2018):

1. Ίδρυση επιχείρησης

Εξετάζονται οι διαδικασίες που χρειάζονται για την ίδρυση μίας εταιρείας, ο χρόνος που χρειάζεται, το αρχικό κόστος και το ελάχιστο κεφάλαιο για την ίδρυση μιας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης.

2. Απόκτηση άδειας οικοδομής

Εξετάζονται οι διαδικασίες, ο χρόνος και το κόστος που χρειάζονται όλα τα διαδικαστικά για την ανέγερση μιας αποθήκης καθώς και ο ποιοτικός έλεγχος και οι μηχανισμοί ασφαλείας κατά την όλη διαδικασία απόκτησης

άδειας οικοδομής.

3. Σύνδεση με το ηλεκτρικό δίκτυο

Εξετάζονται οι διαδικασίες, ο χρόνος και το κόστος που χρειάζονται για να συνδεθεί μία επιχείρηση με το ηλεκτρικό δίκτυο, την αξιοπιστία της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος καθώς και την διαφάνεια των επακόλουθων χρεώσεων.

4. Μεταβίβαση ακίνητης περιουσίας

Εξετάζονται οι διαδικασίες, ο χρόνος και το κόστος που χρειάζονται για να μεταβιβαστεί μία ακίνητη ιδιοκτησία καθώς και η ποιότητα του κτηματολογίου.

5. Απόκτηση δανείου

Εξετάζονται οι διαδικασίες και ο χρόνος που χρειάζονται για να αποκτήσει ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο δάνειο.

6. Προστασία των επενδυτών μειοψηφίας

Εξετάζονται τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας στις εταιρικές συνδιαλλαγές και στην εταιρική διακυβέρνηση.

7. Καταβολή φόρων

Εξετάζονται οι διαδικασίες, ο χρόνος, ο συνολικός φόρος και το ποσοστό συνεισφοράς για μία επιχείρηση έτσι ώστε να είναι σύνομη με όλους τους φορολογικούς κανονισμούς καθώς και οι διαδικασίες πριν να προβεί στην καταβολή της φορολογίας.

8. Εμπόριο εκτός συνόρων

Εξετάζονται οι διαδικασίες, ο χρόνος και το κόστος που χρειάζονται για την εξαγωγή ενός προϊόντος και εισαγωγής κάποιου άλλου.

9. Επιβολή συμβάσεων

Εξετάζεται ο χρόνος και το κόστος για την επίλυση μιας εμπορικής διαφοράς καθώς και η ποιότητα των δικαστικών διαδικασιών.

10. Επίλυση αφερεγγυότητας

Εξετάζεται ο χρόνος, το κόστος, η έκβαση και το ποσοστό ανάκτησης για περιπτώσεις εμπορικής αφερεγγυότητας και την ισχύ του νομικού πλαισίου για την αφερεγγυότητα.

11. Ρύθμιση της αγοράς εργασίας

Εξετάζεται η ευελιξία στη ρύθμιση της απασχόλησης καθώς και οι πτυχές της ποιότητας της εργασίας.

3.4 Οικονομική Ελευθερία – Economic Freedom

Ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας – Index of Economic Freedom (IEF), είναι μια ετήσια έκθεση του «The Heritage Foundation¹¹» βασισμένη σε έρευνα δεδομένων. Από την ημέρα που άρχισε ο συγκεκριμένος δείκτης να μετράει τις επιδόσεις των χωρών, περισσότερο από δύο δεκαετίες πριν, σε ότι αφορά την οικονομική ελευθερία, η παγκόσμια οικονομία σαν σύνολο έγινε πιο ανοιχτή και πιο ευημερούσα. Χώρες που κάποτε μαστίζονταν από την βία και την φτώχεια εναγκαλίστηκαν με τις αρχές της οικονομικής ελευθερίας, και πέτυχαν να μπούν στον δρόμο της βιώσιμης, μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και ευημερίας. Καθώς οι χώρες ανταγωνίζονται στο να βελτιώσουν την συνολική τους βαθμολογία και να ανεβούν στην κατάταξη του δείκτη οικονομικής ελευθερίας, οι πραγματικοί νικητές είναι σίγουρα οι πολίτες των χωρών. Βελτιώσεις στην οικονομική πολιτική που ενισχύουν την οικονομική ελευθερία βοήθησαν εκατοντάδες εκατομμύρια να ξεφύγουν από την φτώχεια και αμέτρητους άλλους να απολαμβάνουν πρωτόγνωρα επίπεδα ευημερίας.

Όπως πολύ χαρακτηριστικά το έθεσε ο Πρόεδρος Ρήγκαν¹²:

“Οι άνεμοι και τα νερά του εμπορίου μεταφέρουν ευκαιρίες που βοηθούν τα

¹¹ Είναι ένα εκπαιδευτικό - ερευνητικό ινστιτούτο, μια δεξαμενή σκέψης, που έχει σαν αποστολή να οικοδομεί και να προωθεί δημόσιες πολιτικές συντηρητικών απόψεων βασισμένες στο ελεύθερο εμπόριο, την περιορισμένη κυβερνητική παρέμβαση, την ατομική ελευθερία και την ισχυρή άμυνα.
<https://www.heritage.org/about-heritage/mission>

¹² Τα λόγια αυτά αποτελούν ένα μικρό απόσπασμα από ραδιοφωνική ομιλία του προέδρου Ρήγκαν προς τον αμερικανικό λαό, στις 06 Αυγ. 1983
<https://www.upi.com/Archives/1983/08/06/Following-is-the-text-of-President-Reagans-radio-address/6859428990400/>

κράτη να αναπτυχθούν και φέρνουν τους πολίτες του κόσμου κοντά. Με απλά λόγια, αυξημένο εμπόριο σημαίνει περισσότερες θέσεις εργασίας, υψηλότερα κέρδη, καλύτερα προϊόντα, λιγότερος πληθωρισμός και συνεργασία αντί αντιπαράθεσης. Όσο πιο ελεύθερο είναι το παγκόσμιο εμπόριο, τόσο πιά ισχυροί είναι οι δεσμοί της οικονομικής ανάπτυξης και της ειρήνης μεταξύ των εθνών”

Τι είναι όμως η οικονομική ελευθερία και πως αντικατοπτρίζεται στο Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας ; Η οικονομική ελευθερία λοιπόν, είναι το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ελέγχει τη δική του εργασία και ιδιοκτησία (Srinivasan, Bhagwati, 2001). Σε μια οικονομικά ελεύθερη κοινωνία, τα άτομα είναι ελεύθερα να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν και να επενδύουν με οποιονδήποτε τρόπο θέλουν. Στις οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες, οι κυβερνήσεις επιτρέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία της εργασίας, του κεφαλαίου και των αγαθών και αποφεύγουν τον εξαναγκασμό ή τον περιορισμό της ελευθερίας πέρα από το βαθμό που είναι απαραίτητο για την προστασία και τη διατήρηση της ίδιας της ελευθερίας (Eliezer, Karras, 1998).

Τα οφέλη της οικονομικής ελευθερίας και όπως προκύπτουν από τα παραπάνω, αναφέρονται στο γεγονός πως η οικονομική ελευθερία φέρνει μεγαλύτερη ευημερία. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας τεκμηριώνει τη θετική σχέση μεταξύ οικονομικής ελευθερίας και ποικίλων θετικών κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Τα ιδεώδη της οικονομικής ελευθερίας συνδέονται στενά με υγιέστερες κοινωνίες, καθαρότερο περιβάλλον, μεγαλύτερο κατά κεφαλήν πλούτο, ανθρώπινη ανάπτυξη, δημοκρατία και εξάλειψη της φτώχειας (The Heritage Foundation, 2017).

Η οικονομική ελευθερία όμως μετρείται βάσει δώδεκα (12) ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων, ομαδοποιημένων σε τέσσερις ευρείες κατηγορίες ή πυλώνες της οικονομικής ελευθερίας ως εξής (Weede, Kämpf, 2002):

- Κράτος δικαίου (δικαιώματα ιδιοκτησίας, ακεραιότητα του κράτους, δικαστική αποτελεσματικότητα)
- Κυβερνητικό μέγεθος (δημόσιες δαπάνες, φορολογική επιβάρυνση, δημοσιονομική υγεία)

- Ρυθμιστική αποτελεσματικότητα (επιχειρηματική ελευθερία, ελευθερία εργασίας, νομισματική ελευθερία)
- Ανοικτές αγορές (ελευθερία του εμπορίου, ελευθερία επενδύσεων, οικονομική ελευθερία)

Κάθε μία από τις δώδεκα οικονομικές ελευθερίες εντός αυτών των κατηγοριών βαθμολογείται σε κλίμακα από 0 έως 100. Η συνολική βαθμολογία μιας χώρας προκύπτει από τον μέσο όρο των δώδεκα αυτών οικονομικών ελευθεριών, με το ίδιο βάρος να δίνεται σε κάθε μία.

Οι χώρες που σχεδιάζουν οικονομικές μεταρρυθμίσεις μπορεί να βρουν σημαντικές ευκαιρίες για τη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων τους σε εκείνους τους παράγοντες στους οποίους βαθμολογούνται χαμηλότερα. Αυτοί οι παράγοντες ενδέχεται να υποδηλώνουν σημαντικούς δεσμευτικούς περιορισμούς στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία (Eliezer, Karras, 1998).

Καταλήγοντας, θα λέγαμε πως ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για μια πληθώρα οικονομικών πληροφοριών, για πολλούς οικονομικούς παράγοντες – μελετητές ή και φορείς χάραξης πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των ακαδημαϊκών, των πολιτικών, των δημοσιογράφων, των φοιτητών, των εκπαιδευτικών και των επιχειρήσεων. Ο Δείκτης θεωρείται ένα αντικειμενικό στοιχείο μεθοδολογίας για την ανάλυση 186 οικονομιών σε ολόκληρο τον κόσμο και κάθε χώρας αντίστοιχα (The Heritage Foundation, 2017).

Οι πυλώνες του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας αναλύονται ως εξής:

1. Δικαιώματα ιδιοκτησίας

Ο πυλώνας που αφορά τα δικαιώματα ιδιοκτησίας αξιολογεί τον βαθμό στον οποίο το νομικό πλαίσιο μιας χώρας επιτρέπει στα άτομα να συσσωρεύουν ελεύθερα ιδιωτική ιδιοκτησία, εξασφαλισμένα με σαφείς νόμους που εφαρμόζονται αποτελεσματικά από την κυβέρνηση (The Heritage Foundation, 2018). Στηριζόμενη σε ένα μείγμα δεδομένων έρευνας και ανεξάρτητων εκτιμήσεων, παρέχει ένα μετρήσιμο μέγεθος του βαθμού στον

οποίο οι νόμοι μιας χώρας προστατεύουν τα δικαιώματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας και τον βαθμό στον οποίο τηρούνται οι νόμοι αυτοί. Αξιολογεί επίσης την πιθανότητα να απαλλοτριωθεί η ιδιωτική ιδιοκτησία από το κράτος (Srinivasan, Bhagwati, 2001). Όσο πιο αποτελεσματική είναι η νομική προστασία της ιδιοκτησίας, τόσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία μιας χώρας. Ομοίως, όσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες κρατικής απαλλοτρίωσης της ιδιοκτησίας, τόσο χαμηλότερη θα είναι η βαθμολογία μιας χώρας (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

2. Δικαστική αποτελεσματικότητα

Ένα νομικό πλαίσιο που λειτουργεί σωστά είναι ουσιώδες για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των πολιτών από τις παράνομες πράξεις άλλων, μεταξύ των οποίων είναι και οι κυβερνήσεις αλλά και ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα. Η δικαστική αποτελεσματικότητα απαιτεί ένα δίκαιο και αποτελεσματικό δικαστικό σύστημα για να διασφαλίζεται η πλήρης τήρηση των νόμων, με τις κατάλληλες νομικές ενέργειες κατά των παραβιάσεων. Η βαθμολογία για τη συνιστώσα δικαστικής αποτελεσματικότητας προκύπτει από τον υπολογισμό της μέσης βαθμολογίας για τους ακόλουθους τρεις υπο-παράγοντες, οι οποίοι σταθμίζονται εξ ίσου (The Heritage Foundation, 2018):

- > Δικαστική ανεξαρτησία
- > Ποιότητα της δικαστικής διαδικασίας
- > Πιθανότητα λήψης ευνοϊκών δικαστικών αποφάσεων

3. Κυβερνητική ακεραιότητα

Σε ένα κόσμο που χαρακτηρίζεται από κοινωνική και πολιτιστική πολυμορφία, πρακτικές που θεωρούνται ως διεφθαρμένες σε ένα μέρος μπορεί απλά να είναι κάτι συνηθισμένο σε ένα άλλο. Μιά απλή πληρωμή, ένα φιλοδώρημα, σε κάποιον κυβερνητικό αξιωματούχο για τις καλές υπηρεσίες του και την σωστή εξυπηρέτηση του μπορεί σε κάποια μέρη να είναι συνήθης πρακτική ενώ σε κάποια άλλα μέρη να είναι γεγονός απαράδεκτο. Αυτή η κακή ομολογουμένως πρακτική, δεν επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το

οικονομικό σύστημα, αναντίλεκτα όμως περιορίζει την ατομική οικονομική ελευθερία. Μεγαλύτερης σημασίας είναι η συστηματική διαφθορά και δωροδοκία που γίνεται στους κυβερνητικούς θεσμούς και ινστιτούτα για την παραχώρηση παράνομων διευκολύνσεων ή άλλων ωφελημάτων. Η τελευταία έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της οικονομικής ελευθερίας, εισάγοντας ανασφάλεια και αβεβαιότητα στις οικονομικές σχέσεις. Η έλλειψη κυριαρχικής ακεραιότητας που προκαλείται από τέτοιες πρακτικές μειώνει την οικονομική βιωσιμότητα, αυξάνοντας το κόστος και μετακινώντας τους πόρους σε αντιπαραγωγικές δραστηριότητες (The Heritage Foundation, 2017). Υπάρχει μια άμεση σχέση μεταξύ της κυβερνητικής παρεμβατικότητας στις οικονομικές δραστηριότητες και της επικράτησης της διαφθοράς. Συγκεκριμένα, υπερβολικοί ή περιττοί κυβερνητικοί κανονισμοί προσφέρουν ευκαιρίες για δωροδοκία. Επιπλέον, κυβερνητικοί κανονισμοί και απαγορεύσεις σε ένα τομέα μπορούν να δημιουργήσουν μαύρη αγορά σε ένα άλλο τομέα (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

4. Φορολογικό βάρος

Όλες οι κυβερνήσεις επιβάλλουν φορολογικές επιβαρύνσεις στην οικονομική δραστηριότητα μέσω άμεσης φορολογίας και δανεισμού. Οι κυβερνήσεις που επιτρέπουν στους ιδιώτες και στις επιχειρήσεις να κρατάνε και να διαχειρίζονται ένα μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος και του πλούτου τους για ίδιο όφελος μεγιστοποιούν την οικονομική ελευθερία. Όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό της κυβέρνησης από το εισόδημα ή τον πλούτο που παράγεται, τόσο λιγότερη είναι η ανταμοιβή των ατόμων για την οικονομική τους δραστηριότητα και συνεπώς χαμηλότερο το κίνητρο τους για περαιτέρω εργασία. Τα υψηλά ποσοστά φορολογίας μειώνουν την ικανότητα των ατόμων και των επιχειρήσεων να εκπληρώνουν τους στόχους τους στην αγορά με αποτέλεσμα να μειώνεται η συνολική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα. Ο ατομικός και εταιρικός συντελεστής φόρου εισοδήματος είναι ένας σημαντικός και άμεσος περιορισμός στην ατομική οικονομική ελευθερία και ως τέτοιος αντανakλάται στον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, όμως δεν είναι η σαφής και ολοκληρωμένη εικόνα των φορολογικών επιβαρύνσεων. Οι κυβερνήσεις επιβάλλουν πολλούς άλλους έμμεσους φόρους, όπως

φορολογία στην μισθοδοσία, στις αγοραπωλησίες και τον ΦΠΑ. Στον ΔΟΕ (Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας), το βάρος συνολικά των φορολογιών αυτών, υπολογίζεται ως ποσοστό του συνολικού ΑΕΠ (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

5. Κυβερνητικές δαπάνες

Το κόστος το μέγεθος και η διεύθυνση της κυβέρνησης υπολογίζονται με λεπτομέρεια και είναι ένα σημαντικό κομμάτι του ΔΟΕ. Οι κυβερνητικές δαπάνες παίρνουν πολλές μορφές χωρίς να είναι όμως απαραίτητα όλες ζημιογόνες για την οικονομική ελευθερία. Κάποιες δαπάνες όπως πχ. ανάπτυξη-βελτίωση υποδομών, χρηματοδότηση ερευνών, βελτίωση ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης, θεωρούνται ως επένδυση . Εν τέλει όμως, όλες οι κυβερνητικές δαπάνες, θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν από φορολογίες κάτι το οποίο συνεπάγεται κόστος. Το κόστος αυτό είναι η αξία της κατανάλωσης ή των επενδύσεων που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, εάν αυτοί οι πόροι αφήνονταν στον ιδιωτικό τομέα. Οι υπερβολικές κυβερνητικές δαπάνες εμπεριέχουν το ρίσκο να παραγκωνίσουν στην ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα. Ακόμα και αν μια οικονομία πετύχει γρηγορότερη ανάπτυξη μέσω κυβερνητικών δαπανών, είναι σίγουρα μιά προσωρινή μορφή ανάπτυξης, διαταράσσοντας την αγορά, την κατανομή των πόρων καθώς και των κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις. Ακόμα χειρότερα, μια κυβέρνηση που είναι απομονωμένη από τους κανόνες της αγοράς, συνήθως οδηγεί σε γραφειοκρατία, χαμηλή παραγωγικότητα, αναποτελεσματικότητα και υψηλό δημόσιο χρέος που με την σειρά του οδηγεί σε μεγαλύτερα δημοσιονομικά βάρη για τις μελλοντικές γενιές.

Η μεθοδολογία του δείκτη αντιμετωπίζει τις μηδενικές κυβερνητικές δαπάνες ως σημείο αναφοράς. Ως αποτέλεσμα, οι υποανάπτυκτες χώρες, ιδιαίτερα εκείνες με περιορισμένη κρατική ικανότητα, μπορούν να λάβουν τεχνητά υψηλές βαθμολογίες. Εντούτοις, οι κυβερνήσεις αυτές, οι οποίες μπορούν να παρέχουν λίγα, αν υπάρχουν δημόσια αγαθά, ενδέχεται να λάβουν χαμηλές βαθμολογίες σε ορισμένα από τα άλλα στοιχεία της οικονομικής ελευθερίας (όπως τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, η οικονομική ελευθερία και η ελευθερία των επενδύσεων) που μετράμε πτυχές της αποτελεσματικότητας της κυβέρνησης.

Οι δαπάνες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική ελευθερία, αλλά είναι μόνο ένα από τα πολλά σημαντικά στοιχεία.

Η κλίμακα βαθμολόγησης των κυβερνητικών δαπανών είναι μη γραμμική, πράγμα που σημαίνει ότι οι κυβερνητικές δαπάνες που είναι κοντά στο μηδέν θεωρούνται ως θετικό στοιχείο, ενώ τα επίπεδα κυβερνητικών δαπανών που υπερβαίνουν το 30% του ΑΕΠ οδηγούν σε πολύ χειρότερα αποτελέσματα με τετραγωνικό τρόπο (για παράδειγμα, τέσσερις φορές λιγότερη ελευθερία) (The Heritage Foundation, 2017).

Η δαπάνη αντιπροσωπεύει τη μέση συνολική κυβερνητική δαπάνη σε όλα τα επίπεδα ως ποσοστό του ΑΕΠ για τα τρία τελευταία έτη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο Δείκτης χρησιμοποιεί στοιχεία για τις δαπάνες γενικής κυβέρνησης που περιλαμβάνουν όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, όπως ομοσπονδιακό, κρατικό και τοπικό. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τις δαπάνες γενικής κυβέρνησης, χρησιμοποιούνται αντί των πηγών τα στοιχεία για τις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης (The Heritage Foundation, 2017).

6. Δημοσιονομική κατάσταση

Ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ένας από τους πιο ξεκάθαρους δείκτες για την έκταση της κυβερνητικής παρεμβατικότητας και κατά πόσο εφαρμόζεται η αρχή της περιορισμένης κυβέρνησης. Με την σκιαγράφηση των προτεραιοτήτων και την κατανομή των πόρων, ο προϋπολογισμός σηματοδοτεί τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας που θα παρέμβει η κυβέρνηση καθώς και την έκταση της παρέμβασης αυτής. Πέραν αυτού, ο προϋπολογισμός αντανάκλα την δέσμευση της κυβέρνησης (ή όχι), στην συνετή και χρηστή διαχείριση των δημοσιονομικών πόρων που είναι απαραίτητη για μιά δυναμική και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και κρίσιμη για την πρόοδο της οικονομικής ελευθερίας.

Διευρυμένα ελλείματα καθώς και αυξανόμενο χρέος, αποτελέσματα κακής διαχείρισης του κρατικού προϋπολογισμού, οδηγούν στην διάβρωση της συνολικής δημοσιονομικής οικονομικής κατάστασης. Αποκλίσεις από υγιείς δημοσιονομικές θέσεις συχνά διαταράσσουν την μακροοικονομική σταθερότητα, προκαλούν οικονομική αβεβαιότητα, και έτσι περιορίζουν την

οικονομική ελευθερία.

Το χρέος είναι μιά συνεχιζόμενη συσσώρευση ελλειμμάτων στον κρατικό προϋπολογισμό. Θεωρητικά, η χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών με χρέη θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στις παραγωγικές επενδύσεις και τελικά στην οικονομική ανάπτυξη. Το χρέος επίσης θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως μηχανισμός για θετικές μακροοικονομικές παρεμβάσεις ή ακόμα και για μακροπρόθεσμες πολιτικές ανάπτυξης. Ωστόσο, το αυξανόμενο δημόσιο χρέος που οφείλεται σε επίμονα δημοσιονομικά ελλείμματα, ιδίως στις δαπάνες που απλώς αυξάνουν την κρατική κατανάλωση συχνά υπονομεύει τη συνολική αύξηση της παραγωγικότητας και οδηγεί τελικά σε οικονομική στασιμότητα παρά σε ανάπτυξη (Scully, 2002).

7. Ελευθερία των επιχειρήσεων

Η ικανότητα του ατόμου να ιδρύσει και να λειτουργήσει μίαν επιχείρηση χωρίς αχρείαστες παρεμβάσεις από το κράτος είναι ένας από τους θεμελιώδεις ενδείκτες της οικονομικής ελευθερίας. Περισσότεροι και καταπιεστικοί κανονισμοί καθώς και νομοθετικές διατάξεις είναι τα πιο κοινά εμπόδια στην ελεύθερη διεξαγωγή της επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς αυξάνουν το κόστος παραγωγής για τους επιχειρηματίες και τους δυσκολεύουν να πετύχουν στην αγορά. Παρόλο που πολλοί κανονισμοί εμποδίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα και κερδοφορία, αυτοί που δημιουργούν τα περισσότερα προβλήματα στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας είναι εκείνοι που σχετίζονται με την αδειοδότηση των νέων επιχειρήσεων. Σε κάποιες χώρες, όπως και σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ, η διαδικασία αδειοδότησης μίας νέας επιχείρησης είναι πάρα πολύ απλή και περιορίζεται στην αποστολή μέσω ταχυδρομείου ή email μιας απλής αίτησης εγγραφής με κάποια μικρή χρέωση. Στο Χονγκ Κονγκ πχ. η αδειοδότηση μίας νέας επιχείρησης απαιτεί την συμπλήρωση μίας και μόνο αίτησης και μπορεί να ολοκληρωθεί σε λίγες ώρες. Σε άλλες χώρες όπως η Ινδία και σε χώρες της Λατινικής Αμερικής η διαδικασία αδειοδότησης μίας νέας επιχείρησης μπορεί να διαρκέσει πολύ περισσότερο και να περιλάβει ατελείωτες επισκέψεις σε κυβερνητικά γραφεία και επαναλαμβανόμενες συναντήσεις με αυταρχικούς και συχνά διεφθαρμένους γραφειοκράτες.

Με το που μιά επιχείρηση ξεκινήσει την λειτουργία της, κυβερνητικοί κανονισμοί μπορεί να παρεμβληθούν στην κανονική διαδικασία λήψης αποφάσεων ή στην διαδικασία καθορισμού των τιμών. Το ενδιαφέρον είναι ότι μπορεί δύο χώρες να έχουν το ίδιο κανονιστικό πλαίσιο και να επιβάλλουν διαφορετικά ρυθμιστικά βάρη. Αν μιά χώρα εφαρμόζει τους κανονισμούς της με δίκαιο και διαφανή τρόπο, ελαφρύνει τα ρυθμιστικά βάρη διότι διευκολύνει τον μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό σχεδιασμό. Εάν όμως μιά χώρα εφαρμόζει το κανονιστικό της πλαίσιο με τρόπο ασυνεπή, αυξάνει τα ρυθμιστικά βάρη με το να δημιουργεί ένα απρόβλεπτο επιχειρηματικό περιβάλλον (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

8. Ελευθερία Εργασίας

Η ικανότητα των ατόμων να βρίσκουν ευκαιρίες εργοδότησης και να εργάζονται είναι βασικό στοιχείο της οικονομικής ελευθερίας. Με την ίδια λογική, η ικανότητα των επιχειρήσεων να προσλαμβάνουν ελεύθερα και να απολύουν το ίδιο ελεύθερα το περιττό προσωπικό είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και την διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η βασική αρχή μιας οικονομικά ελεύθερης αγοράς είναι η εθελοντική ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτό ισχύει τόσο στην αγορά προϊόντων αλλά και στην αγορά εργασίας. Η κρατική παρέμβαση δημιουργεί τα ίδια προβλήματα στην αγορά εργασίας όπως και στις άλλες μορφές αγοράς. Οι εργασιακοί κανονισμοί – νομοθεσία που επιβάλλονται από την κυβέρνηση μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές όπως πχ. ο ελάχιστος κατώτατος μισθός ή άλλες μορφές ελέγχου των μισθών, όρια στις ώρες εργασίας ή άλλες ρυθμίσεις του εργασιακού περιβάλλοντος, περιορισμοί στις προσλήψεις ή απολύσεις του προσωπικού και άλλοι περιορισμοί. Σε πολλές χώρες, τα συνδικάτα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην ρύθμιση της αγοράς εργασίας και την ελευθερία αυτής και ανάλογα με την δραστηριότητας τους μπορούν να λειτουργούν ως δυνάμεις ενίσχυσης της αγοράς εργασίας ή τροχοπέδη στην αποδοτική λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Το σκληρό και δύσκαμπτο εργατικό δίκαιο τιμωρεί τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τους εργαζόμενους. Άκαμπτοι κανονισμοί εργασίας, αποτρέπουν τους εργοδότες και εργαζομένους από το να διαπραγματεύονται ελεύθερα μεταξύ

τους αλλαγές στους όρους και τις συνθήκες εργασίας τους, με το αποτέλεσμα να είναι συχνά χρόνιες στρεβλώσεις προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

9. Νομισματική ελευθερία

Η νομισματική ελευθερία απαιτεί ένα σταθερό νόμισμα που η τιμή του να καθορίζεται από την αγορά. Είτε κάποιος είναι επιχειρηματίας ή καταναλωτής, για να λογίζεται ως οικονομικά ελεύθερος, χρειάζεται ένα σταθερό και αξιόπιστο νόμισμα ως μέσο ανταλλαγής, ως λογιστική μονάδα ή ως μέσο υπολογισμού αξίας. Χωρίς νομισματική ελευθερία είναι δύσκολο να δημιουργηθεί μακροχρόνια αξία ή να συσσωρευτεί κεφάλαιο. Η αξία του νομίσματος μιας χώρας επηρεάζεται σημαντικά από την νομισματική πολιτική που εφαρμόζει η ίδια η κυβέρνηση. Με μια νομισματική πολιτική που προσπαθεί να καταπολεμήσει τον πληθωρισμό, να διατηρήσει σταθερότητα στις τιμές και να προφυλάξει τον εθνικό πλούτο, οι άνθρωποι μπορούν να βασίζονται στις τιμές της αγοράς για το άμεσο μέλλον. Η νομισματική σταθερότητα βοηθά ώστε οι επενδύσεις, οι καταθέσεις και τα άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια να μπορούν να υλοποιηθούν με περισσότερη αυτοπεποίθηση. Σε αντίθεση, μια πληθωριστική πολιτική, αφαιρεί τον πλούτο σαν αόρατος φόρος, αλλοιώνει τις τιμές, αναδιανέμει τους πόρους σε λάθος ανάγκες και αυξάνει το κόστος του επιχειρείν.

Δεν υπάρχει μία και μόνο αποδεκτή θεωρία για την ιδανική νομισματική πολιτική για μια ελεύθερη κοινωνία. Κάποτε, ο χρυσός απολάμβανε ευρείας αποδοχής και υποστήριξης ως μέσο διατήρησης της νομισματικής σταθερότητας. Αυτό που χαρακτηρίζει όλες τις νομισματικές θεωρίες σήμερα είναι η προσπάθεια για χαμηλό πληθωρισμό και η ύπαρξη μιάς ανεξάρτητης κεντρικής τράπεζας. (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

10. Ελευθερία συναλλαγών

Αρκετές κυβερνήσεις επιβάλλουν περιορισμούς στην ικανότητα των πολιτών τους να ενεργούν ελεύθερα ως αγοραστές ή πωλητές στις διεθνείς αγορές. Οι εμπορικοί περιορισμοί μπορεί να εκδηλώνονται με τη μορφή των

δασμών, φόρων κατά τις εξαγωγές, ποσοστώσεων, ή απαγορεύσεων. Άλλες φορές οι εμπορικοί περιορισμοί εκδηλώνονται με πιο ήπιες μορφές μεταμφιεζόμενοι σε κανονισμούς που αφορούν σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας.

Ο βαθμός με τον οποίον η κυβέρνηση παρεμποδίζει την ελεύθερη διεξαγωγή του διεθνές εμπορίου έχει άμεση σχέση με την ικανότητα των ατόμων να πετύχουν τους οικονομικούς στόχους τους και να μεγιστοποιήσουν την παραγωγικότητα τους και την ευημερία τους. Οι δασμοί για παράδειγμα, αυξάνουν άμεσα τις τιμές που οι ντόπιοι καταναλωτές πληρώνουν για τις ξένες εισαγωγές, ενώ επίσης στρεβλώνουν τα παραγωγικά κίνητρα των ντόπιων παραγωγών, κάνοντας τους να παράγουν προϊόντα στα οποία δεν έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα ή προϊόντα που είναι μόνον προστατευόμενα αλλά όχι ιδανικά από οικονομική άποψη με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η οικονομική ανάπτυξη και η αποδοτικότητα. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εμπορικοί περιορισμοί, δυσκολεύουν την πρόσβαση των τοπικών επιχειρηματιών σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας, περιορίζοντας τη δική τους παραγωγικότητα (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

11. Επενδυτική Ελευθερία

Ένα ελεύθερο και ανοιχτό επενδυτικό περιβάλλον προσφέρει τις μέγιστες επιχειρηματικές ευκαιρίες καθώς και κίνητρα για διερυμμένη οικονομική δραστηριότητα, μεγαλύτερη παραγωγικότητα και πιο πολλές θέσεις εργασίας. Τα πλεονεκτήματα ενός τέτοιου περιβάλλοντος δεν είναι μόνο για τις επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν τα ρίσκα προσβλέποντας σε κέρδη ως αντάλλαγμα αλλά και για την κοινωνία ως σύνολο. Ένα αποδοτικό επενδυτικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, ισότητα, υποστηρίζει όλων των ειδών τις εταιρείες και όχι μόνο τις μεγάλες ή τις στρατηγικά σημαντικές και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον ανταγωνισμό. Οι περιορισμοί στην κίνηση των κεφαλαίων, τόσο τοπικών όσο και διεθνών, υπονομεύουν την αποδοτική κατανομή των πόρων, μειώνουν την παραγωγικότητα και στρεβλώνουν την λήψη οικονομικών αποφάσεων. Οι περιορισμοί στις διασυνοριακές επενδύσεις περιορίζουν την εισροή και εκροή κεφαλαίων,

συρρικνώνοντας έτσι τις αγορές και μειώνοντας τις ευκαιρίες για ανάπτυξη.

Σε ένα περιβάλλον στο οποίο τα άτομα και οι εταιρείες είναι ελεύθεροι να διαλέξουν το που και πώς θα επενδύσουν, τα κεφάλαια κινούνται προς τις βέλτιστες κατευθύνσεις, σε τομείς και δραστηριότητες όπου χρειάζονται πιο πολύ και οι αποδόσεις είναι μεγαλύτερες. Οι κυβερνητικές αποφάσεις με σκοπό την χειραγώγηση της ροής των κεφαλαίων και τον περιορισμό της επιλογής στο που θα επενδυθούν τα κεφάλαια αυτά, είναι μια μορφή επιβολής και περιορισμού της ελευθερίας του ατόμου. Όσο περισσότερους περιορισμούς επιβάλλει η χώρα στις επενδύσεις, τόσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο επιχειρηματικής δραστηριότητας στην χώρα (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

12. Οικονομική Ελευθερία

Ένα προσιτό, αποτελεσματικό και λειτουργικό χρηματοπιστωτικό σύστημα εξασφαλίζει τη διαθεσιμότητα καταθετικών, πιστωτικών, και επενδυτικών υπηρεσιών σε ιδιώτες και επιχειρήσεις.

Έχοντας διευρυμένα σχέδια χρηματοδότησης και προωθώντας την επιχειρηματικότητα, ένας προσβάσιμος τραπεζικός τομέας ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό προκειμένου να παρέχει τις πιο συμφέρουσες και αποτελεσματικές χρηματοπιστωτικές λύσεις σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Μέσα από μία διαδικασία που καθοδηγείται από την προσφορά και την ζήτηση, οι αγορές προσφέρουν σε πραγματικό χρόνο πληροφορίες για τις τρέχουσες τιμές και τιμωρούν άμεσα όσους έχουν κάνει λάθος αποφάσεις. Η διαδικασία αυτή εξαρτάται από την διαφάνεια της αγοράς και την ακεραιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών. Ένα συνετό και αποδοτικό ρυθμιστικό σύστημα, μέσα από ρήτρες, ρυθμίσεις και απαιτήσεις καθώς και μια ανεξάρτητη αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι όλα θα λειτουργούν όπως πρέπει. Οι κυβερνητικοί κανονισμοί που διέπουν τον οικονομικό - τραπεζικό τομέα και ξεφεύγουν από την απλή διασφάλιση της καλής λειτουργίας, ειλικρίνειας και διαφάνειας, δυσχεραίνουν την αποδοτικότητα, αυξάνουν το κόστος χρηματοδότησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και περιορίζουν το ανταγωνισμό (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

3.5 Ανάλυση στοιχείων που αφορούν τις ΗΠΑ

3.5.1 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης GCI

Οι ΗΠΑ κατατάσσονται δεύτερες στην βαθμολογία του δείκτη GCI συνολικά την χρονιά 2017-2018 δείχνοντας όμως μια σταθερή βελτίωση στην βαθμολογία από το 2010. Παρόλο που κατατάσσονται ψηλά στην συνολική βαθμολογία, οι ΗΠΑ καταλαμβάνουν μόλις την 25^η θέση στην υποκατηγορία «Βασικές Απαιτήσεις», με τον πυλώνα «Θεσμοί» να είναι κάτω από τους δέκα πρώτους στην κατάταξη και στον πυλώνα «Μακροοικονομικό Περιβάλλον» να έρχεται μόλις 83^η. Ο πυλώνας Μακροοικονομικό Περιβάλλον ήταν αυτός που βελτιώθηκε το λιγότερο από όλους τους πυλώνες της υποκατηγορίας «Βασικές Απαιτήσεις» και είναι ένας από τους χειρότερους τομείς που καταγράφει ο GCI και αφορούν τις ΗΠΑ. Συγκρινόμενες οι ΗΠΑ με άλλες χώρες που βρίσκονται ψηλά στην κατάταξη του GCI, καταγράφουν επίσης χαμηλή βαθμολογία στους τομείς της υγείας και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ερχόμενες μόλις στην 29η θέση. Το δυνατό σημείο των ΗΠΑ έρχεται από την απόδοση της χώρας στις υποκατηγορίες “Ενισχυτές Απόδοσης” και “Καινοτομία και Εξειδίκευση” όπου και κατατάσσεται 1η και 2η αντίστοιχα. Αυτές οι δύο υποκατηγορίες ανατακλούν μια υγιή και λειτουργική αγορά καθώς και ένα “ζωντανό” οικοσύστημα καινοτομίας.

Οι ΗΠΑ απενίζοντας το μέλλον, αντιμετωπίζουν αρκετές αβεβαιότητες που πηγάζουν από πολιτικές σε τομείς που ήδη υστερεί. Η βελτίωση των θεσμών τόσο στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, η βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, ιδιαίτερα στους τομείς της υγείας και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα είναι κρίσιμης σημασίας για να διατηρήσουν την θέση τους στην κορυφή του GCI (World Economic Forum n.d.).

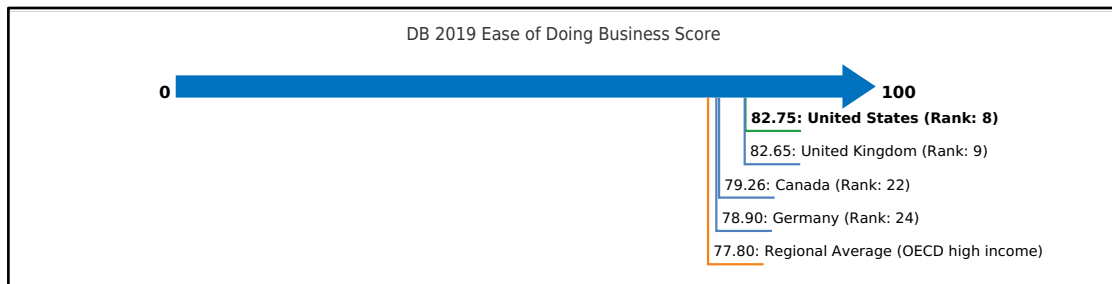

3.5.2 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Ease of Doing Business (EDB)

Οι ΗΠΑ είναι μιά οικονομία που σταθερά βρίσκεται στις πρώτες θέσεις του δείκτη EDB. Η απόδοση μιάς οικονομίας βάση του δείκτη EDB καταγράφεται και συγκρίνεται με τις υπόλοιπες οικονομίες, από την απόσταση μέχρι την βέλτιστη τιμή.

Ο δείκτης αυτός υπολογίζει την απόσταση μέχρι την βέλτιστη τιμή ή Distance to Frontier – DTF. Δηλαδή, δεν συγκρίνει μόνο τις οικονομίες μεταξύ τους αλλά επίσης και σε απόλυτες τιμές. Η βέλτιστη τιμή αντιπροσωπεύει την καλύτερη απόδοση που καταγράφηκε από τον δείκτη EDB σε κάθε τομέα του δείκτη για όλες τις οικονομίες από το 2005. Η απόσταση κάθε οικονομίας από την βέλτιστη τιμή – DTF, καταγράφεται σε μιά κλίμακα από το 0 – 100 όπου το 0 αντιπροσωπεύει την χαμηλότερη απόδοση και το 100 την βέλτιστη τιμή¹³.

Οι ΗΠΑ το 2018 κατατάσσονται στην 6η θέση του δείκτη EDB, καταγράφοντας μιά πτώση του 0.01 με συνολικό σκόρ 82.54. Στην εικόνα «5» βλέπουμε την βαθμολογία των ΗΠΑ σύμφωνα με το DTF σε σύγκριση με χώρες όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς και τον μέσο όρο του OECD (World Bank 2018).

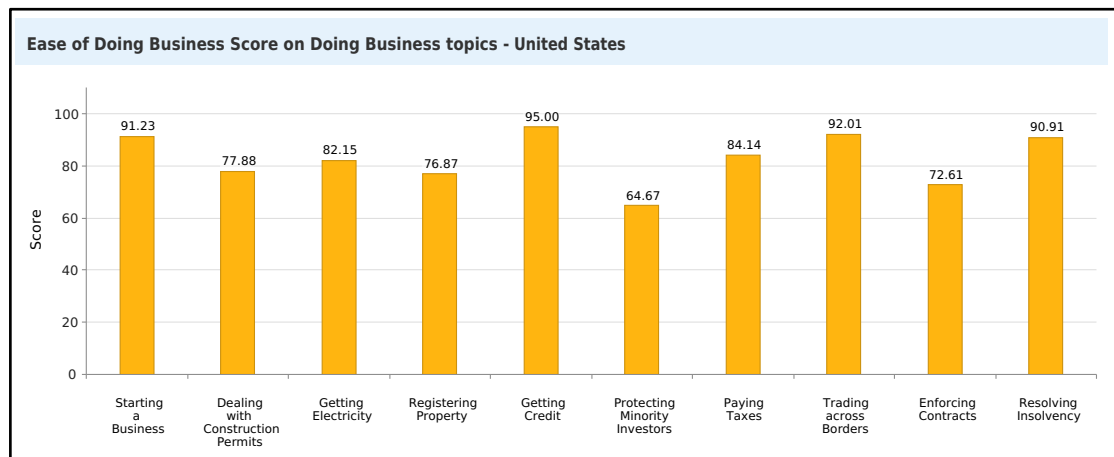
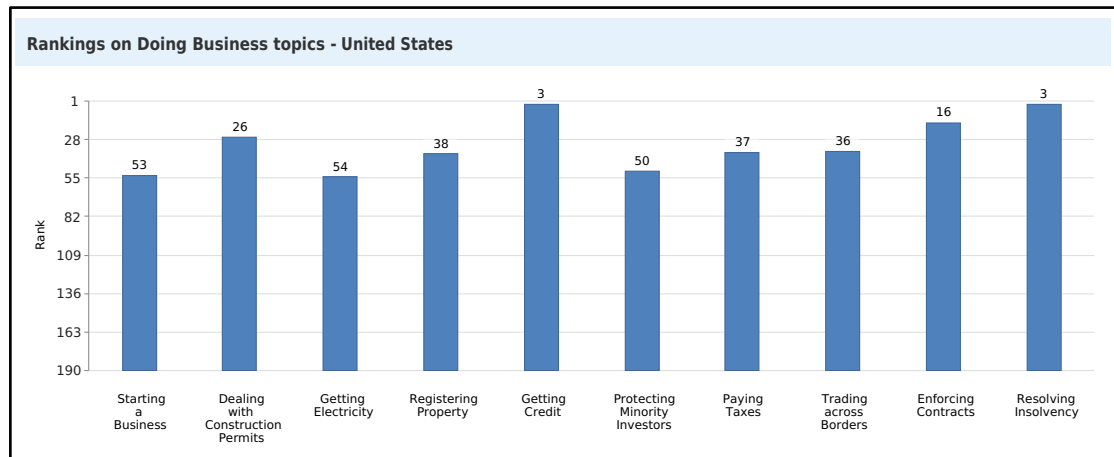

Εικόνα «5» (Πηγή: World Bank – Ease of Doing Business Report 2018)

Στην εικόνα «6» βλέπουμε αναλυτικά τις επιδόσεις των ΗΠΑ στους επιμέρους πυλώνες του δείκτη EDB τόσο όσο αφορά την κατάταξη των ΗΠΑ αλλά και την επιμέρους βαθμολογία (World Bank 2018). Στους πυλώνες που αφορούν την απόκτηση πίστωσης και την επίλυση θεμάτων αφερεγγυότητας είναι ψηλά στην κατάταξη ενώ σε θέματα όπως το να ξεκινήσεις μιά επιχείρησιν και το να αποκτήσεις ηλεκτρικό ρεύμα είναι κάπως χαμηλά σε σύγκριση με τις άλλες

¹³ <https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.DFRN.XQ?end=2017&locations=US-EU-CN-CA&start=2015&view=chart>

χώρες του OECD.

Εικόνα «6»

(Πηγή: World Bank – Ease of Doing Business Report 2018)

3.5.3 Οι ΗΠΑ και ο δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας

Οι ΗΠΑ καταλαμβάνουν την 18^η θέση στον δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας – ΔΟΕ με συνολική βαθμολογία 75.7. Η συνολική τους βαθμολογία αυξήθηκε κατά 0.6 βαθμούς σηματοδοτώντας μια σημαντική βελτίωση στην οικονομική ελευθερία που αντισταθμίζει την χαμηλότερη βαθμολογία στον δείκτη που αφορά την κυβερνητική ακεραιότητα. Η συνολική βαθμολογία των ΗΠΑ την κατατάσσουν στην δεύτερη θέση στην αμερικανική ήπειρο, και πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Παρόλο που η θέση των ΗΠΑ σημείωσε πτώση λόγω κυρίως των καλύτερων επιδόσεων άλλων χωρών, η αύξηση που σημειώθηκε στην συνολική τους βαθμολογία, σηματοδοτεί το τέλος στην από δεκαετίας επιδείνωση της οικονομικής ελευθερίας. Υπάρχουν σημάδια ότι η αγορά εργασίας ανακάμπτει, υπάρχει

αύξηση της ανάπτυξης ενώ σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό περιβάλλον τονώνουν την επιχειρηματική εμπιστοσύνη και τις επενδύσεις. Η συνεχιζόμενη επιδείνωση και πτώση στην επιμέρους βαθμολογία της κυβερνητικής ακεραιότητας, αντανακλά μια αυξανόμενη αντίληψη για ύπαρξη ευνοιοκρατίας των λίγων της ελίτ και διαφθοράς¹⁴.

Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας είναι εγγυημένα ενώ η δικαστική εξουσία λειτουργεί με ένα ανεξάρτητο και προβλεπτό τρόπο. Η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας έχει βελτιωθεί με την ανατροπή διαφόρων νομοθετημάτων της ομοσπονδιακής κυβέρνησης που ακουμπούσαν τομείς όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η παιδεία και η υγεία. Η αμερικανική κοινωνία έχει παράδοση στο να μην ανέχεται την κυβερνητική διαφθορά και τα ΜΜΕ που ασχολούνται με αυτή είναι συχνά πολύ επιθετικά στην κρίση τους.

Το ανώτερο ποσοστό ατομικού φόρου εισοδήματος στις ΗΠΑ είναι 39.6%, και ο ανώτερος εταιρικός φορολογικός συντελεστής είναι 35%, ένας από τους υψηλότερους παγκοσμίως. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση ισούται με 26.4% του συνολικού εγχώριου εισοδήματος. Τα τρία τελευταία χρόνια, οι κυβερνητικές δαπάνες ανήλθαν στο 38.1% του ΑΕΠ, ενώ τα κυβερνητικά ελλείματα στον προϋπολογισμό στο 4%. Το δημόσιο χρέος ισούται με το 107.4% του ΑΕΠ.

Ο αριθμός των ομοσπονδιακών κανονισμών αυξήθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια της Προεδρίας του Μπαράκ Ομπάμα. Το ετήσιο κόστος συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις αυξήθηκε περίπου 120 δισεκατομμύρια δολάρια σε οκτώ χρόνια. Η διοίκηση Τραμπ έχει θέσει σε εφαρμογή αρκετές μεταρρυθμίσεις στα δύο χρόνια που είναι στην εξουσία, αλλά είναι πολύ νωρίς για να κρίνει κανείς το πλήρες πεδίο εφαρμογής και τα αποτελέσματα τους. Μέσω μιας ευρείας ποικιλίας προγραμμάτων, η κυβέρνηση επιχορηγεί αποτελεσματικά πολλά αγαθά και υπηρεσίες σε τομείς όπως η γεωργία, η υγειονομική περίθαλψη και η «πράσινη» ενέργεια.

Το εμπόριο είναι μετρίως σημαντικό για την οικονομία των ΗΠΑ. Η συνδυασμένη αξία των εξαγωγών και των εισαγωγών ισούται με 28% του

---

¹⁴ <https://www.heritage.org/index/country/unitedstates>

ΑΕΠ. Ο μέσος εφαρμοζόμενος δασμολογικός συντελεστής είναι 1,6%. Τα μη δασμολογικά εμπόδια εμποδίζουν ορισμένες συναλλαγές. Γενικά, οι κυβερνητικές πολιτικές δεν παρεμβαίνουν σημαντικά στις ξένες επενδύσεις. Ο αριθμός των τραπεζών στους οποίους η κυβέρνηση κατέχει μετοχές μειώθηκε σταθερά, αλλά η σημαντική νομοθεσία για τη χρηματοοικονομική μεταρρύθμιση εξακολουθεί να εκκρεμεί στο Κογκρέσο¹⁵.

3.5.4 Συσχέτιση των δεικτών GCI – EDB - ΔΟΕ

Ο ΔΟΕ (Economic Freedom Index – EFI) έχει χρησιμοποιήσει 22 ενδείκτες από την έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, Ease of Doing Business, για να μετρήσει την οικονομική ελευθερία σε παγκόσμιο επίπεδο σε τέσσερις τομείς, συμπεριλαμβανομένων του κράτους δικαίου, του μεγέθους της κυβέρνησης, την αποτελεσματικότητα των κανονισμών και την προσβασιμότητα της αγοράς. Οι οικονομίες που έχουν υψηλή βαθμολογία στους τέσσερις αυτούς τομείς τείνουν να έχουν υψηλό βαθμό οικονομικής ελευθερίας. Παρομοίως, το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, World Economic Forum (WEF), χρησιμοποιεί δεδομένα από τον δείκτη EDB, για την σύνταξη του δικού του δείκτη, του GCI, να καταδείξει πώς η ανταγωνιστικότητα αποτελεί παγκόσμια κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης. Το WEF χρησιμοποιεί επίσης 13 ενδείκτες από την έκθεση EDB σε πέντε κατηγορίες της δικής του έκθεσης που καταγράφουν τους θεσμούς, την αποδοτικότητα της αγοράς προϊόντων, την αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας, την ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής αγοράς και τον επιχειρηματικό δυναμισμό. Οι πηγές πληροφοριών που παρέχουν οι εκθέσεις αυτές, και ιδιαίτερα η έκθεση EDB της Παγκόσμιας Τράπεζας, και το γεγονός ότι είναι ελεύθερα προσβάσιμες σε όλους, αναπτύσσουν το γενικό επιχειρηματικό περιβάλλον προσφέροντας και ενσωματώνοντας τα δεδομένα αυτά σε μεταρρυθμίσεις κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα σε οικονομίες και περιοχές ανά το παγκόσμιο. Αποδεικνύεται πως οι μελέτες αυτές και τα σημαντικά στοιχεία που φέρνουν στο προσκήνιο αποτελούν χρήσιμα εργαλεία και αφετηρία για διάφορων ειδών αναλύσεις σε διάφορους τομείς και επίπεδα στον οικονομικό και κοινωνικό πολιτικό βίο.

---

¹⁵ <https://www.heritage.org/index/country/unitedstates>

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

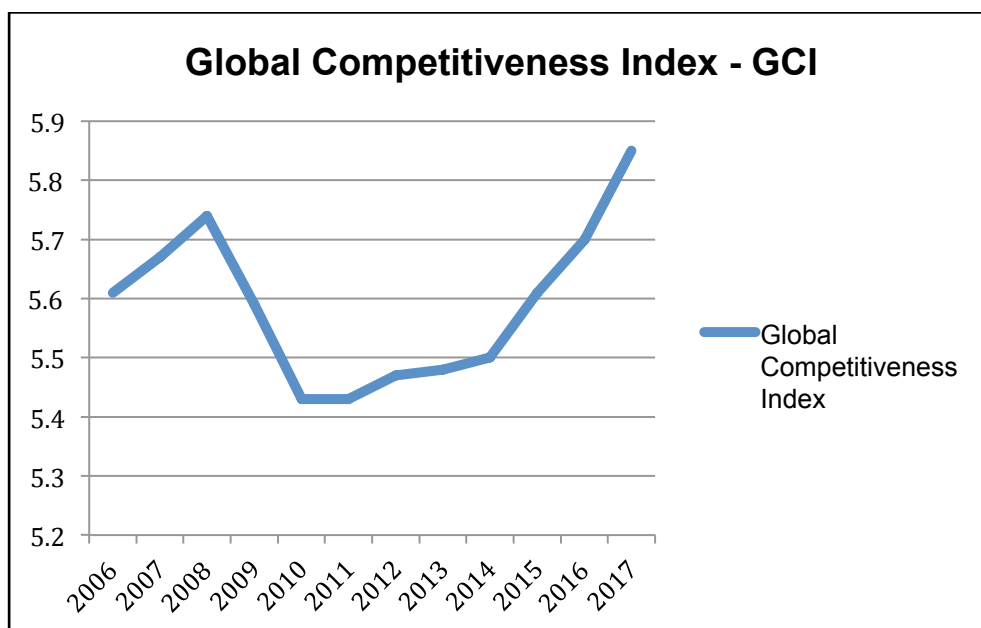
4.1 ΗΠΑ και Global Competitiveness Index (GCI)

Στην έκθεση του World Economic Forum (WEF) που εξετάζει την ανταγωνιστικότητα σε 137 οικονομίες, οι ΗΠΑ κατατάσσονται στην 2^η θέση πίσω από την Ελβετία. Η εξέταση των λεπτομερειών του GCI σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες αποκαλύπτει το βάθος και την πολυπλοκότητα της ανάλυσης που καταλήγει στην κατάταξη αυτή. Εξετάζοντας τον δείκτη GCI βρίσκουμε ότι οι ΗΠΑ κατατάσσονται πρώτες σε εννιά (9) τομείς : τον πληθωρισμό, τη διαθεσιμότητα επιχειρηματικού κεφαλαίου, τη χρηματοδότηση μέσω της τοπικής χρηματιστηριακής αγοράς, τον έλεγχο στην διεθνή διανομή, την εκλεκτικότητα και πολυπλοκότητα του αγοραστικού κοινού, το μάρκετινγκ, το κόστος απόλυσης σε εβδομάδες μισθών, την ανάπτυξη ανά επιχειρηματικό τομέα και τα διαθέσιμα μίλια των αεροπορικών εταιρειών ανά εβδομάδα. Οι ΗΠΑ κατατάσσονται δεύτερες στην ευρεία κατηγορία της επιχειρηματικής καινοτομίας, του μεγέθους της αγοράς και την ανάπτυξη της χρηματιστηριακής αγοράς. Στην τρίτη θέση κατατάσσονται στην κατηγορία της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση έρχονται μόλις ενδέκατες. Οι ΗΠΑ κατατάσσονται στην έκτη θέση στην τεχνολογική ετοιμότητα ενώ μόλις στην 39η θέση στο ποσοστό χρήσης του ίντερνετ σε αναλογία με τον συνολικό πληθυσμό. Η 7η θέση για την αποδοτικότητα της αγοράς αγαθών εύκολα γίνεται κατανοητό ότι κρατήθηκε χαμηλά λόγω της πολύ χαμηλής θέσης (95η) που κατέλαβαν οι ΗΠΑ στην συνολική φορολόγηση ως ποσοστό επί των κερδών. Η κατάταξη που αφορά την συμμετοχή του γυναικείου πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό είναι επίσης χαμηλή, με μόλις την 56η θέση σε 137 οικονομίες. Ο τομέας των κυβερνητικών επιβαρύνσεων και φορτίων λόγω των αυξημένων κανονισμών και ρυθμίσεων, ένα άλλο θέμα προτεραιότητας για τη διοίκηση Trump, κατέλαβε τη 12η θέση μεταξύ των 137 οικονομιών, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι ΗΠΑ έχουν κάνει σχετική πρόοδο σε αυτόν τον τομέα. Η κατηγορία αυτή ανήκει στον πυλώνα “Θεσμοί” στον οποίο οι ΗΠΑ κατατάσσονται στην 20η θέση, ενώ στον ίδιο πυλώνα, στην κατηγορία “προστασία των επενδυτών” οι

ΗΠΑ κατατάσσονται μόλις στην 31η θέση κάτι το οποίο θα μπορούσε κάποιος να το χαρακτηρίσει ανησυχητικό για το μέλλον των επενδύσεων στην χώρα. Επίσης ανησυχητικές είναι και η 34η θέση για την κατηγορία παράτυπες πληρωμές και δωροδοκίες, η 61η για το επιχειρηματικό κόστος του εγκλήματος και της βίας καθώς και η 57η θέση για το οργανωμένο έγκλημα. Εξεταζόμενη σαν σύνολο, η ανταγωνιστικότητα της αμερικανικής οικονομίας, ὅλδ η παραγωγική της ικανότητα για την δημιουργία ανάπτυξης, είναι πολύ ψηλή σε σύγκριση με άλλες οικονομίες. Σίγουρα υπάρχουν τομείς που χρήζουν βελτίωσης, όπως αυτοί που ανέφερα πιο πάνω, ενώ θα πρέπει να τονιστεί ο θετικός αντίκτυπος που είχε η πρόσφατη μείωση του εταιρικού φόρου, κάτι που θα φανεί σίγουρα στην επόμενη αξιολόγηση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας. Η μείωση του εταιρικού φόρου όμως δεν είναι παρά ένας από τους 115 παράγοντες που επηρεάζονται στην ανάλυση του WEF για την σύνταξη της αναφοράς GCI. Επιπλέον, η ικανότητα των αμερικανικών εταιρειών να ανταγωνίζονται στις διεθνείς αγορές επηρεάστηκε από εξωγενείς παράγοντες όπως τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα εμπορικά μέτρα που επιβλήθηκαν από άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων αυτών που καθορίζονται από τις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες και των κανονισμών του παγκόσμιου εμπορίου.

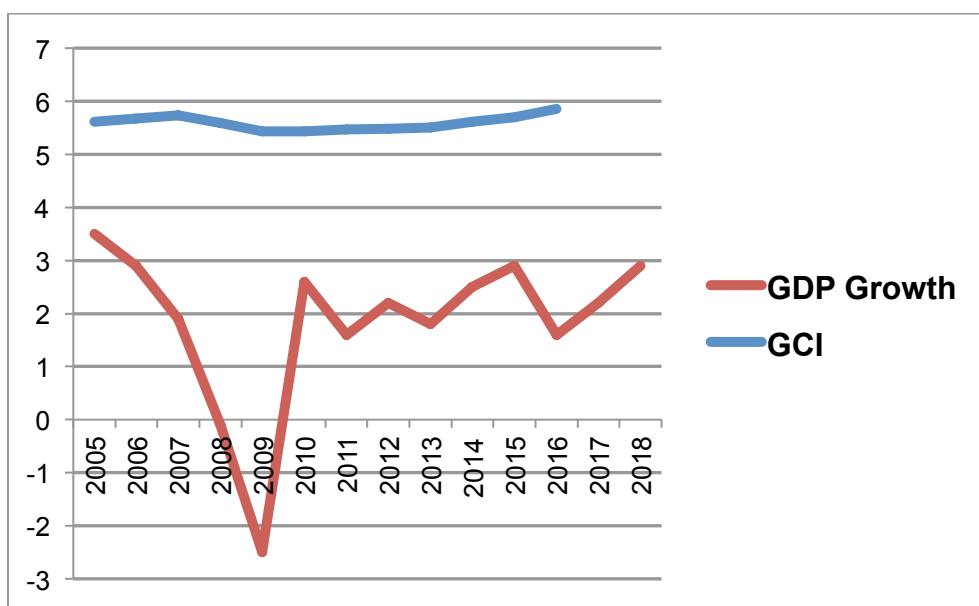
Εάν οι Ηνωμένες Πολιτείες επρόκειτο να επιβάλλουν σημαντικούς περιορισμούς στο διεθνές εμπόριο και εφόσον οι άλλες χώρες θα απαντούσαν με τον ίδιο τρόπο, όπως θα έκαναν σίγουρα, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της εγχώριας οικονομίας δεν θα ήταν επαρκές για την πρόληψη μιας πιθανής σοβαρής βλάβης στις εξαγωγές της χώρας.

Στην εικόνα «7» παρατηρούμε ότι παρά τους τομείς που αναφέραμε πιο πάνω στους οποίους υστερεί η αμερικανική οικονομία και κρίνονται ανησυχητικοί, η ανταγωνιστικότητα της αμερικανικής οικονομίας παρουσιάζει μια σταθερά ανοδική τάση μετά την καθίζηση που έπαθε λόγω της οικονομικής κρίσης του 2008, και πάρα το ανησυχητικό μακροοικονομικό περιβάλλον και το μεγάλο δημόσιο χρέος βρίσκεται σταθερά στις ψηλές θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης του WEF.

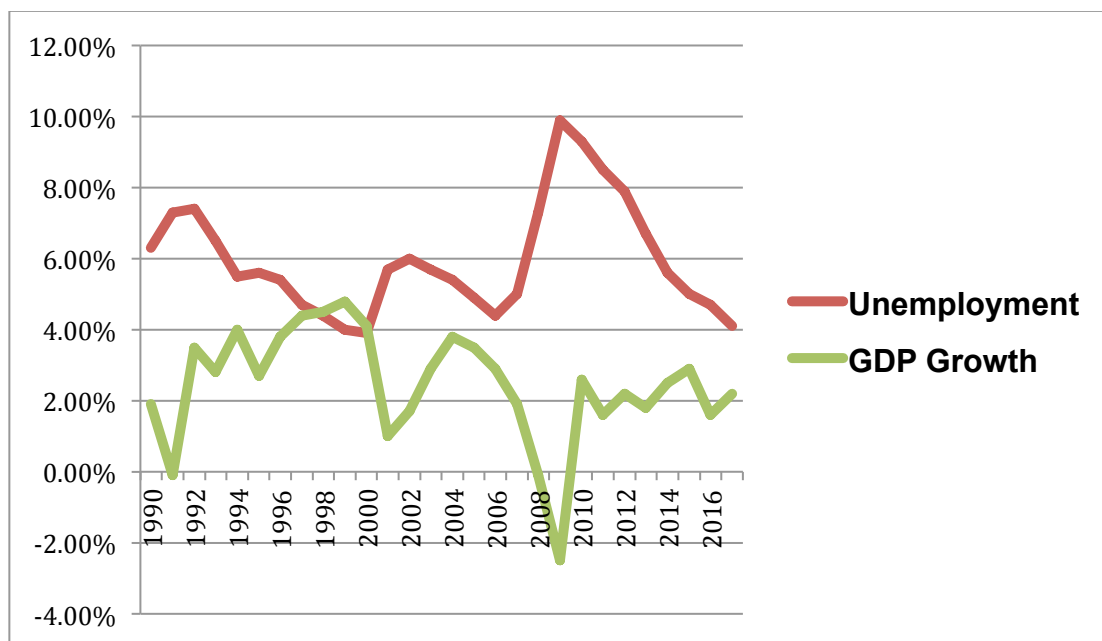
Εικόνα «7» - Γραφική Παράσταση Global Competitiveness Index

Συγκρινόμενη τώρα, η πορεία της γραφικής παράστασης του GCI με την εικόνα «8» που δείχνει την ανάπτυξη του ΑΕΠ, μπορούμε να συνδυάσουμε αβίαστα την οικονομική κρίση του 2008 με την πτώση στον δείκτη GCI και την πτώση στο ΑΕΠ, ενώ η αύξηση στο ΑΕΠ συνδυάζεται με την άνοδο των ΗΠΑ στην κατάταξη της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας και τον δείκτη GCI. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μιά ευθεία σχέση μεταξύ της αύξησης της ανταγωνιστικότητας με την αύξηση του ΑΕΠ.

Εικόνα «8» - Γραφική Παράσταση Σύγκρισης GDP Growth με GCI

Ιδιαίτερα μπορούμε να διακρίνουμε μια άνοδο στο ΑΕΠ από το τέλος του 2016 και μετά το 2017 όταν και ανέβηκε στην εξουσία ο 45^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τράμπ, ο οποίος με τις ρηξικέλευθες αποφάσεις του και τον μέχρι εκκεντρικότητας τρόπο διακυβέρνησης του, κατάφερε σε μικρό χρονικό διάστημα να μειώσει την ανεργία σε ποσοστά κοντά στο 4% που είναι αντίστοιχο του Οκτώμβριου του 2000¹⁶ όπως χαρακτηριστικά φαίνεται και στην εικόνα «9»

Εικόνα «9» - Γραφική παράσταση σύγκρισης Ανεργίας με GDP Growth

Τα ποσοστά ανεργίας που παρουσιάζουν οι ΗΠΑ την συγκεκριμένη στιγμή, θεωρούνται ως κατάσταση πλήρης εργοδότησης. Συγκεκριμένα η Federal Reserve Bank θεωρεί ότι μακροπρόθεσμα το ποσοστό ανεργίας στα επόμενα 5 έως 6 χρόνια, ελλείψη μεγάλου σοκ στην οικονομία, θα κυμανθεί στα 4% – 5%¹⁷, οπότε καταλαβαίνει ο καθένας ότι το ποσοστό της τρέχουσας ανεργίας που είναι 3,7% είναι κάτι για το οποίο δικαίως μπορεί να υπερηφανεύεται η παρούσα διακυβέρνηση της χώρας. Η χαμηλή ανεργία είναι ένα υγιές σημάδι και ένας από τους οικονομικούς δείκτες που μας δείχνει ότι η οικονομία βρίσκεται σε καλό δρόμο.

¹⁶ Τα στοιχεία λήφθησαν από το United States Department of Labor <https://data.bls.gov/timeseries/LNS14000000>

¹⁷ https://www.federalreserve.gov/faqs/economy_14424.htm

4.2 ΗΠΑ και Ease of Doing Business (EDB)

Η Παγκόσμια Τράπεζα με την ετήσια της έκθεση Ease of Doing Business (EDB), όπως έχουμε αναλύσει και στο κεφάλαιο 2, προσπαθεί να αξιολογήσει το επιχειρηματικό περιβάλλον σε 190 διαφορετικές οικονομίες με σκοπό να προτείνει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στους κυβερνητικούς αξιωματούχους, επιχειρηματικούς ηγέτες και λοιπούς διαμορφωτές πολιτικής σε κάθε χώρα, έτσι ώστε να γίνουν πιο φιλικές προς το επιχειρείν. Οι ΗΠΑ σύμφωνα με την έκθεση EDB του 2018 καταλαμβάνουν την 6^η θέση σε σύνολο 190 οικονομιών με μιά βελτίωση 2 θέσεων σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Οι τομείς που οι ΗΠΑ σημείωσαν τις καλύτερες επιδόσεις είναι η απόκτηση/πρόσβαση σε δάνεια καθώς και οι διαδικασίες επίλυσης περιπτώσεων αφερεγγυότητας με τις ΗΠΑ να καταλαμβάνουν την δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα στο σύνολο των 190 οικονομιών (βλέπε εικόνα «10»).

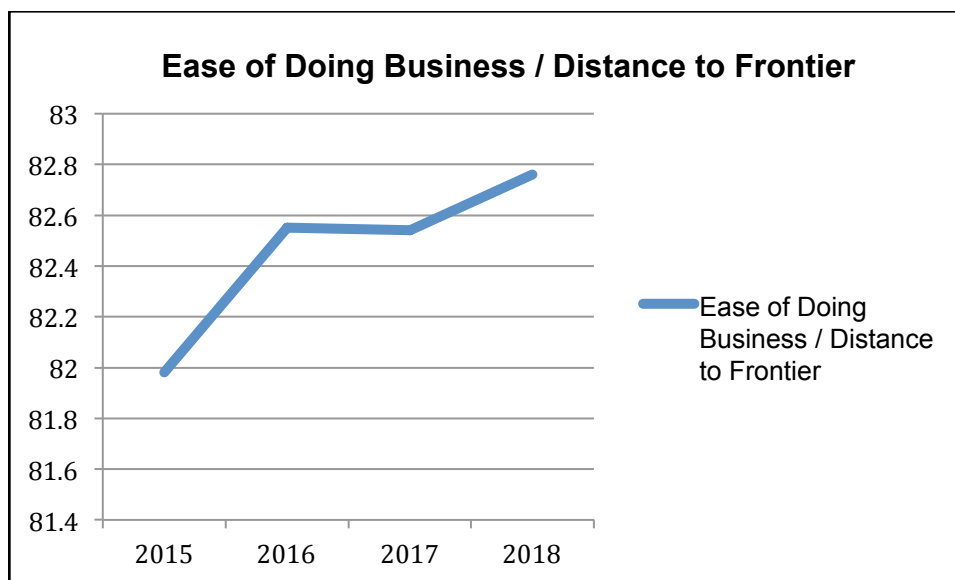
UNITED STATES		OECD high income		GNI per capita (US\$)	
Ease of doing business rank (1–190)	6	Overall distance to frontier (DTF) score (0–100)	82.54	Population	323,127,513
Starting a business (rank)	49	Getting credit (rank)	2	Trading across borders (rank)	36
DTF score for starting a business (0–100)	91.23	DTF score for getting credit (0–100)	95.00	DTF score for trading across borders (0–100)	92.01
Procedures (number)	6	Strength of legal rights index (0–12)	11	Time to export	
Time (days)	5.6	Depth of credit information index (0–8)	8	Documentary compliance (hours)	1.5
Cost (% of income per capita)	1.1	Credit bureau coverage (% of adults)	100.0	Border compliance (hours)	1.5
Minimum capital (% of income per capita)	0.0	Credit registry coverage (% of adults)	0.0	Cost to export	
				Documentary compliance (US\$)	60
Dealing with construction permits (rank)	36	Protecting minority investors (rank)	42	Border compliance (US\$)	175
DTF score for dealing with construction permits (0–100)	75.77	DTF score for protecting minority investors (0–100)	64.67	Time to import	
Procedures (number)	15.8	Extent of disclosure index (0–10)	7.4	Documentary compliance (hours)	7.5
Time (days)	80.6	Extent of director liability index (0–10)	8.6	Border compliance (hours)	1.5
Cost (% of warehouse value)	0.9	Ease of shareholder suits index (0–10)	9	Cost to import	
Building quality control index (0–15)	10.0	Extent of shareholder rights index (0–10)	4	Documentary compliance (US\$)	100
		Extent of ownership and control index (0–10)	4.4	Border compliance (US\$)	175
Getting electricity (rank)	49	Extent of corporate transparency index (0–10)	5.4		
DTF score for getting electricity (0–100)	82.14			Enforcing contracts (rank)	16
Procedures (number)	4.8	Paying taxes (rank)	36	DTF score for enforcing contracts (0–100)	72.61
Time (days)	89.6	DTF score for paying taxes (0–100)	84.13	Time (days)	420
Cost (% of income per capita)	23.7	Payments (number per year)	10.6	Cost (% of claim)	30.5
Reliability of supply and transparency of tariffs index (0–8)	7.2	Time (hours per year)	175	Quality of judicial processes index (0–18)	13.8
		Total tax and contribution rate (% of profit)	43.8		
Registering property (rank)	37	Postfiling index (0–100)	94.04	Resolving insolvency (rank)	3
DTF score for registering property (0–100)	76.80			DTF score for resolving insolvency (0–100)	91.07
Procedures (number)	4.4			Time (years)	1.0
Time (days)	15.2			Cost (% of estate)	10.0
Cost (% of property value)	2.5			Recovery rate (cents on the dollar)	82.1
Quality of land administration index (0–30)	17.6			Strength of insolvency framework index (0–16)	15.0

Εικόνα «10» (Πηγή: World Bank – Ease of Doing Business Report 2018)

Παρατηρώντας τις γραφικές παραστάσεις της εικόνας «8» που δείχνει την αύξηση του ΑΕΠ και συγκρίνοντας την με αυτήν της εικόνας «11» που δείχνει την πρόοδο στον δείκτη EDB και συγκεκριμένα την αύξηση στην βαθμολογία Distance to Frontier - DTF¹⁸ παρατηρούμε μια ανοδική πορεία που συνταυτίζεται ειδικά στα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την εκλογή Τραμπ

¹⁸ Distance to Frontier είναι η απόσταση κάθε οικονομίας από την βέλτιστη τιμή – DTF, και η οποία καταγράφεται σε μιά κλίμακα από το 0 – 100 όπου το 0 αντιπροσωπεύει την χαμηλότερη απόδοση και το 100 την βέλτιστη τιμή. Οι ΗΠΑ το 2018 κατατάσσονται στην 6^η θέση του δείκτη EDB, καταγράφοντας μιά πτώση του 0.01 με συνολικό σκόρ 82.54

στο ανώτατο αξίωμα. Δυστυχώς η βαθμολογία DTF εφαρμόστηκε από το 2015 και έντευθεν και δεν μπορούμε να εξετάσουμε πιο παλιά την κατάσταση στον δείκτη EDB παρά μόνο από την συνολική βαθμολογία και την κατάταξη των χωρών (εικόνα «12») σύμφωνα με την ετήσια έκθεση EDB.

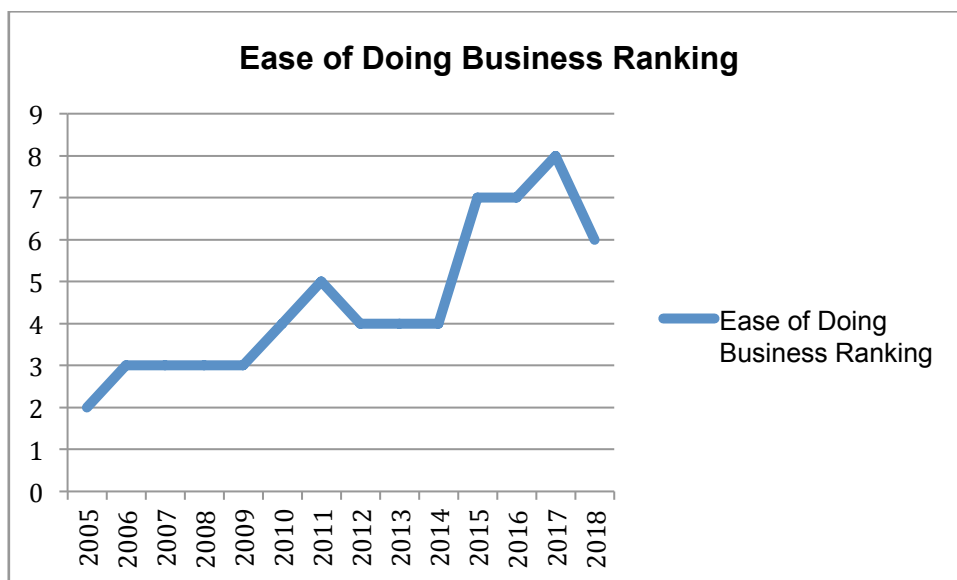

Εικόνα «11» - Γραφική Παράσταση της μονάδας μέτρησης Distance to Frontier

Εξετάζοντας τώρα την εικόνα «12», βλέπουμε μια συνεχιζόμενη πτώση στο επιχειρηματικό περιβάλλον από το 2005 και μέχρι το 2017 με τις ΗΠΑ να κατακυλούν από την δεύτερη θέση του 2005 στην όγδοη θέση το 2017. Το 2018 παρατηρήται μιά άνοδος δύο θέσεων στην έκτη θέση. Αν τώρα το αντιπαραβάλουμε αυτό με τον πίνακα στην εικόνα «8» θα δούμε μια σχέση στην άνοδο του ΑΕΠ με την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η οποία είναι και σύμφωνη με τον πίνακα στην εικόνα «11» όπου βλέπουμε την άνοδο του δείκτη DTF. Όλα αυτά μας δείχνουν μια ευθεία σχέση στην αύξηση του ΑΕΠ με την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Οι ΗΠΑ πάρα την καλή τους θέση στην κατάταξη EDB και ώντας μια ηγέτιδα χώρα στον καπιταλιστικό κόσμο, παρατηρούμε πως σε κάποιες κατηγορίες του δείκτη EDB δεν τα πάει και τόσο καλά, θα έλεγε κάποιος ότι έχει κάπως απογοητευτικές επιδόσεις. Συγκεκριμένα η 49^η θέση που καταλαμβάνει στον πυλώνα «Ξεκινώντας μιά νέα επιχείρηση» και ιδιαίτερα οι 5,6 μέρες που χρειάζεται κάποιος για να ξεκινήσει μιά νέα επιχείρηση και οι 6 διαφορετικές διαδικασίες την φέρνουν πίσω στην συνολική κατάταξη. Αυτό όμως που

σίγουρα προκαλεί εντύπωση είναι η 49^η θέση στον πυλώνα «Αποκτώντας πρόσβαση στο ηλεκτρικό δίκτυο» και οι 89,6 μέρες που χρειάζεται κάποιος για να αποκτήσει ηλεκτρικό ρεύμα για την επιχείρησή του, κάτι που είναι όντως απογοητευτικό για μιά χώρα όπως οι ΗΠΑ.

Εικόνα «12» - Γραφική Παράσταση των κατατάξεων των ΗΠΑ στον δείκτη EDB

4.3 ΗΠΑ και Economic Freedom

Σε μια οικονομικά ελεύθερη κοινωνία, τα άτομα είναι ελεύθερα να εργάζονται, να παράγουν, να καταναλώνουν και να επενδύουν με οποιονδήποτε τρόπο θέλουν. Στις οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες, οι κυβερνήσεις επιτρέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία της εργασίας, του κεφαλαίου και των αγαθών και αποφεύγουν τον εξαναγκασμό ή τον περιορισμό της ελευθερίας πέρα από το βαθμό που είναι απαραίτητο για την προστασία και τη διατήρηση της ίδιας της ελευθερίας (Eliezer, Karras, 1998)

Τα οφέλη της οικονομικής ελευθερίας και όπως προκύπτουν από τα παραπάνω, αναφέρονται στο γεγονός πως η οικονομική ελευθερία φέρνει μεγαλύτερη ευημερία. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας τεκμηριώνει τη θετική σχέση μεταξύ οικονομικής ελευθερίας και ποικίλων θετικών κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Τα ιδεώδη της οικονομικής ελευθερίας συνδέονται στενά με υγιέστερες κοινωνίες, καθαρότερα περιβάλλοντα, μεγαλύτερο κατά κεφαλήν πλούτο, ανθρώπινη ανάπτυξη, δημοκρατία και εξάλειψη της

φτώχειας (The Heritage Foundation, 2017).

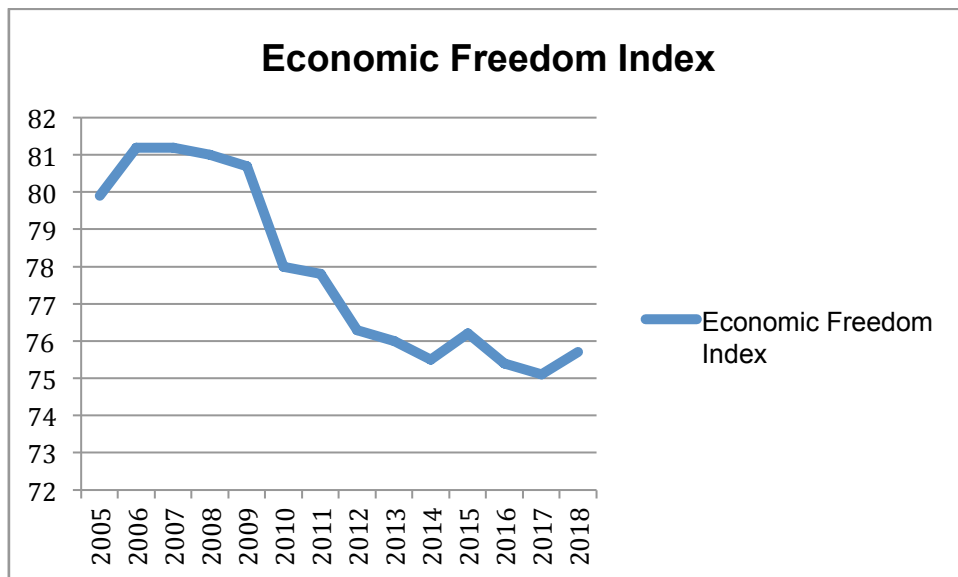
Αποτελεί γεγονός πως οι συνεχείς εκδόσεις του Δείκτη, έχουν τεκμηριωθεί από το 1995, ως ο θετικός δεσμός μεταξύ οικονομικής ελευθερίας και μακροπρόθεσμης ανάπτυξης (The Heritage Foundation, 2017). Οι χώρες που επιτρέπουν στους πολίτες τους μεγαλύτερη οικονομική ελευθερία, επιτυγχάνουν υψηλότερα εισοδήματα και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Οι άνθρωποι σε οικονομικά ελεύθερες κοινωνίες έχουν επίσης μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Έχουν καλύτερη υγεία και πρόσβαση σε πιο αποτελεσματική εκπαίδευση. Είναι σε θέση να είναι καλύτεροι διαχειριστές του περιβάλλοντος και προωθούν τα σύνορα των ανθρωπίνων επιτευγμάτων στην επιστήμη και την τεχνολογία μέσω της μεγαλύτερης καινοτομίας (Eliezer, Karras, 1998).

Το σωστό θεσμικό περιβάλλον, που προστατεύει την επικερδής οικονομική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον North (1993) είναι η θεμελιώδης πηγή οικονομικής ανάπτυξης. Από την εποχή του Άνταμ Σμίθ και του Ντέιβιντ Ρικάρντο, πολλοί οικονομολόγοι πιστεύουν πως το ελεύθερο εμπόριο είναι μοχλός για γρήγορη ανάπτυξη, διαθέσιμο για όλες τις χώρες.

Η βαθμολογία οικονομικής ελευθερίας των Ηνωμένων Πολιτειών είναι 75,7, καθιστώντας την οικονομία της την 18η πιο ελεύθερη στον ΔΟΕ (Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας) του 2018. Το συνολικό αποτέλεσμά των ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 0,6 μονάδες, μια σημαντική βελτίωση στην οικονομική ελευθερία που αντισταθμίζει την χαμηλή βαθμολογία στον πυλώνα του δείκτη που βαθμολογεί την κυβερνητική ακεραιότητα. Οι Η.Π.Α. κατατάσσονται στη δεύτερη θέση μεταξύ 32 χωρών στην περιοχή της Αμερικής και η συνολική τους βαθμολογία είναι πάνω από τους περιφερειακούς και παγκόσμιους μέσους όρους. Ενώ η κατάταξη της οικονομικής ελευθερίας των Η.Π.Α. μειώθηκε λόγω συγκριτικά καλύτερων βελτιώσεων στην βαθμολογία άλλων χωρών, η αύξηση της συνολικής της βαθμολογίας της, φαίνεται να δείχνει ότι η δεκαετής πτώση της οικονομικής ελευθερίας των ΗΠΑ ίσως έχει έρθει στο τέλος της. Υπάρχουν ενδείξεις ανανεωμένου δυναμισμού στην αγορά εργασίας και αυξημένης ανάπτυξης, ενώ σημαντικές κανονιστικές και φορολογικές μεταρρυθμίσεις προωθούν την επιχειρηματική εμπιστοσύνη και τις επενδύσεις. Η συνεχιζόμενη πτώση του βαθμού της ακεραιότητας της

κυβέρνησης αντικατοπτρίζει μια αυξανόμενη αντίληψη περί ρουσφετιού, ελιτισμού και ύπαρξης διαφθοράς (The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom 2018).

Εξετάζοντας τώρα ξανά τον πίνακα της εικόνας “8” με αυτόν της εικόνας “13” με σκοπό να δούμε εάν υπάρχει και σε αυτήν την περίπτωση σχέση της Οικονομικής Ελευθερίας με την αύξηση του ΑΕΠ, θα παρατηρήσουμε ότι η αύξηση του ΑΕΠ τις χρονιές 2017 και 2018 αντικατοπτρίζετε με την αύξηση της βαθμολογίας του ΔΟΕ. Αποδεικνύεται λοιπόν εμπειρικά, ότι η αύξηση του ΑΕΠ έχει μια ευθεία σχέση με την αύξηση του ΔΟΕ όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις των δεικτών EDB και GCI.

Εικόνα «13» - Γραφική Παράσταση του δείκτη Economic Freedom

5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Οι πιο κάτω προτάσεις εξάγονται μετά την ανάλυση των πιο πάνω κεφαλαίων της εργασίας και την ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεικτών GCI, EDB και ΔΟΕ. Η λεπτομερή εξέταση των τρόπων βελτίωσης των συγκεκριμένων δεικτών που αφορούν τις ΗΠΑ και η εφαρμογή αυτών εκτιμάται ότι, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα αυξήσει τη ροή κεφαλαίων στη χώρα, θα αυξήσει τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και γενικότερα θα συμβάλλει στην προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης, της ανάπτυξης και της ευημερίας.

Παρότι η αμερικανική οικονομία πέρασε μιά μεγάλη κρίση το 2008 – 2009 παραμένει η ατμομηχανή της παγκόσμιας οικονομίας με το κατά κεφαλή ΑΕΠ να είναι ένα από τα υψηλότερα του ΟΕCD, ακόμη και αν έχει επιβραδυνθεί σε σύγκριση με την τάση πριν από την κρίση. Η επιβράδυνση αυτή αντανάκλα τις δημογραφικές πιέσεις στη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού καθώς και την χαμηλή παραγωγικότητα από τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεων. Η ανισότητα κατανομής των εισοδημάτων μειώθηκε πρόσφατα, αλλά παραμένει μια από τις υψηλότερες του μέσου όρου του ΟΕCD, κυρίως εξαιτίας του χαμηλού μεριδίου του εθνικού εισοδήματος των φτωχότερων κοινωνικά τάξεων.

Οι δαπάνες για τις δημόσιες υποδομές δεν συμβαδίζουν με τις αυξανόμενες ανάγκες της οικονομίας, συμβάλλοντας έτσι στην κυκλοφοριακή συμφόρηση, στην αστική εξάπλωση και στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Από το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι η τόνωση των επενδύσεων για την συντήρηση και επέκταση των δημόσιων υποδομών αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα.

Η βελτίωση και η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού είναι καθοριστικής σημασίας δεδομένου ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού δεν έχουν ευκαιρίες ή πρόσβαση στο να αποκτήσουν και να διατηρήσουν δεξιότητες που εκτιμούνται ιδιαίτερα από τους εργοδότες. Η παροχή βοήθειας στους μακροχρόνια άνεργους να βρουν το δρόμο τους στην αγορά εργασίας, παρά τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας που καταγράφει η αμερικανική οικονομία, αποτελεί επίσης μια πρόκληση που απαιτεί την ενίσχυση των προγραμμάτων κατάρτισης. Τέλος, οι ΗΠΑ αφιερώνουν ένα πολύ μεγαλύτερο μερίδιο των

πόρων τους στην υγειονομική περίθαλψη σε σχέση με άλλες χώρες του OECD, με ελάχιστα εμφανή οφέλη στα αποτελέσματα της υγείας.

Πέραν των πιο πάνω τα παρακάτω μέτρα κρίνεται ως απαραίτητο να υλοποιηθούν ώστε η αμερικανική οικονομία να βελτιώσει τις αποδόσεις της στους συγκεκριμένους δείκτες και συνάμα να καλυτερεύσει το οικονομικό κλίμα και να πετύχει την οικονομική ανάπτυξη:

α. Βελτίωση, διατήρηση και εξορθολογισμός των υποδομών μέσω της ενίσχυσης των επενδύσεων και της συντήρησης των υποδομών.

β. Προώθηση και ενθάρρυνση της χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς, καθώς και χρήση ομοσπονδιακών προγραμμάτων για τον καλύτερο συντονισμό των ομοσπονδιακών με τις τοπικές διαδικασίες.

γ. Εφαρμογή τελών χρήσης/κυκλοφορίας βάσει της διανυσθείσας απόστασης και της υφιστάμενης κυκλοφοριακής συμφόρησης, για να χρηματοδοτηθούν οι δημόσιες μεταφορές και να αναλάβουν οι χρήστες του οδικού δικτύου το ευρύτερο κόστος της κυκλοφοριακής συμφόρησης και της φθοράς του οδικού δικτύου.

δ. Ανάπτυξη ομοσπονδιακών προγραμμάτων για τη βελτίωση της πρόσβασης σε σταθερή ευρυζωνική σύνδεση.

ε. Ενίσχυση των πολιτικών, και συγκεκριμένα της χρηματοδότησης, που αφορούν την αγορά εργασίας και ιδιαίτερα την επανακατάρτιση και επανεκπαίδευση, με βάση τα προγράμματα που στο παρελθόν έδειξαν αποτελεσματικότητα στην απορρόφηση άνεργου δυναμικού.

στ. Πρέπει να βελτιωθούν οι ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση με τη χρήση στοχοθετημένων ομοσπονδιακών χρηματοδοτήσεων για τη μείωση των ανισοτήτων στις ευκαιρίες των σπουδαστών και την ενθάρρυνση των πολιτειών να είναι φιλόδοξες στο να επιτύχουν την άνοδο του εκπαιδευτικού τους επιπέδου. Απαιτείται να εφαρμοστεί η αμειβόμενη γονική άδεια και να βελτιωθεί η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες παιδικής φροντίδας, ώστε να μειωθεί το μισθολογικό χάσμα ανδρών – γυναικών, και να βελτιωθούν οι

προοπτικές σταδιοδρομίας για τις γυναίκες. Αύξηση του κατώτατου μισθού και μείωση της προκαταρκτικής εξέτασης για την απασχόληση ατόμων με ποινικό μητρώο.

ζ. Βελτίωση στην αποτελεσματικότητα του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης συνεχίζοντας την διεξαγωγή των πιλοτικών προγραμμάτων συστημάτων πληρωμών του παροχέα Medicare, την συνέχιση των αξιολογήσεων, της χρησιμοποιούμενης έρευνας από το Patient-Centered Outcome Research Institute, και άλλων φορέων που συγκρίνουν την αποτελεσματικότητα των διαφόρων συνταγογραφούμενων φαρμάκων και θεραπειών. Διασφάλιση ότι τα μέτρα εξοικονόμησης κόστους που προβλέπονται με την πιο πάνω διαδικασία θα συνεχιστούν και θα παρακολουθηθεί ο αντίκτυπός τους καθώς και τις εξελίξεις στην αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης ιατρικής κάλυψης.

η. Μείωση των στρεβλώσεων στον εταιρικό φόρο με τη θέσπιση νομοθεσίας που να μειώνει τον νόμιμο οριακό συντελεστή φόρου εισοδήματος εταιρειών, να απλοποιεί τον εταιρικό φόρο και να διευρύνει τη φορολογική βάση. Οι πιστώσεις φόρου για την έρευνα και τεχνολογία να επιστρέφονται στις νέες επιχειρήσεις.

Είναι φανερό από τα συμπεράσματα που φτάνει κάποιος εξετάζοντας την απόδοση των ΗΠΑ στον δείκτη EDB, ότι οι διαμορφωτές πολιτικής στις ΗΠΑ θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες της χώρας που εμφανίζονται στο επιχειρηματικό της περιβάλλον. Το σημαντικότερο πρόβλημα θα έλεγε κάποιος ότι είναι ο εταιρικός φόρος, ο οποίος φαινομενικά είναι ψηλός αλλά λόγω διάφορων νομικών κενών και επιδοτήσεων αφήνει «παραθυράκια» για να τα εκμεταλλεύονται λογιστές, δικηγόροι και άλλοι γραφειοκράτες με αποτέλεσμα να συλλέγεται ουσιαστικά πολύ μικρότερη φορολογία. Η μείωση του φορολογικού συντελεστή, με την εξάλειψη των κενών και των επιδοτήσεων, θα μπορούσε να προσελκύσει επενδύσεις χωρίς μείωση των κρατικών εσόδων.

Μετά είναι όλες οι κανονιστικές ρυθμίσεις που υπάρχουν στο νομικό σύστημα των ΗΠΑ. Αναντίλεκτα, οι σωστές κανονιστικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητες

για να δημιουργήσουν ένα υγιές περιβάλλον και ίσες ευκαιρίες μεταξύ των επιχειρήσεων, ενισχύοντας των υγιή ανταγωνισμό, και προστατεύοντας ταυτόχρονα τα συμφέροντα της κοινωνίας. Η έρευνα που κάναμε, μελετώντας τα στοιχεία των δεικτών EDB, ΔΟΕ και GCI, αποκαλύπτει παραδείγματα περίπλοκων και στρεβλωτικών κανονισμών καθώς και διοικητικών διαδικασιών που ανεβάζουν το κόστος του επιχειρείν στις ΗΠΑ χωρίς να επωφελούν την κοινωνία. Ενώ οι πολιτείες ξεχωριστά παίρνουν καλούς βαθμούς, για τα αντανεκλαστικά τους που αφορούν στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ συχνά δεν συνεργάζεται με τις επιχειρήσεις για να μειώσει τα εμπόδια στις επενδύσεις και την ανάπτυξη. Συχνά, διάφορες δημοσκοπικές έρευνες κατέδειξαν το πόσο περισσότερος χρόνος χρειάζεται στις ΗΠΑ για να ξεπεράσει κανείς τους διάφορους ομοσπονδιακούς ή άλλους κυβερνητικούς σκόπελους και να ικανοποιήσει τα διάφορα προαπαιτούμενα για μία δραστηριότητα, παρά στην Ευρώπη ή την Κίνα. Σίγουρα κανείς αμερικανός πολίτης δεν θα ήθελε η χώρα του να μετατραπεί σε κάτι όπως η Κίνα, της οποίας το πολιτικό σύστημα είναι φυσικά μη αποδεκτό για τον μέσο αμερικανό πολίτη, αλλά σίγουρα θα ήθελαν να δούν να απλοποιούνται οι δαιδαλώδεις ομοσπονδιακές διαδικασίες και να γίνουν ευκολότερες για τις επιχειρήσεις που δημιουργούν θέσεις εργασίας να ξεπεράσουν τις χρονοβόρες διαδικασίες.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

6.1 Συμπεράσματα

Η προστασία του πυρήνα της αμερικανικής οικονομίας είναι επιβεβλημένη εάν θα θέλει η διοίκηση Τραμπ να διατηρήσει το μομέντουμ που άρχισε να διαφαίνεται. Πολλά από τα μοναδικά πλεονεκτήματα των ΗΠΑ επικεντρώνονται στη δημιουργία και εμπορευματοποίηση νέων ιδεών. Η χώρα διαθέτει φημισμένα ανά το παγκόσμιο πανεπιστήμια με στενές σχέσεις με την βιομηχανία και τις επιχειρήσεις, και ισχυρά δικαιώματα ιδιοκτησίας που ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να επενδύσουν σε νέες ιδέες και εγκαταστάσεις. Οι Η.Π.Α. διαθέτουν επίσης ένα επιχειρηματικό σύστημα που διοχετεύει κεφάλαια και ταλέντο σε νέες και υποσχόμενες επιχειρήσεις, κεφαλαιαγορές που ανταμείβουν την επιτυχία και μια κοινωνική φιλοσοφία που συγχωρεί την αποτυχία. Αυτά τα πλεονεκτήματα προσελκύουν ταλέντα από όλο τον κόσμο και, μαζί με το ταλέντο, δραστηριότητες υψηλού επιπέδου όπως η έρευνα και τεχνολογία, εισρέουν στην αμερικανική οικονομία.

Οι διοικούντες την αμερικανική οικονομία, και ειδικά αυτοί που έχουν την δύναμη να αλλάξουν καταστάσεις και να διαμορφώσουν πολιτική, θα πρέπει να ενισχύσουν και να δυναμώσουν τις πιο πάνω δυνατότητες. Τρεις σημαντικές απειλές διαφαίνονται να υπάρχουν στο ορίζοντα:

α. Πρώτον, οι πρόσφατοι περιορισμοί στην μετανάστευση εμποδίζουν την είσοδο καινοτόμων ατόμων με υψηλά προσόντα στις ΗΠΑ για να εργαστούν ή να παραμείνουν στις Η.Π.Α μετά και την απόκτηση μεταπτυχιακών ή και διδακτορικών τίτλων σπουδών.

β. Δεύτερον, ορισμένες κανονιστικές ρυθμίσεις παρακωλύουν την καινοτομία χωρίς να δημιουργούν αντισταθμιστικά οφέλη στη χώρα. Στις ιατρικές συσκευές, για παράδειγμα, οι αργές εγκρίσεις της FDA στις Η.Π.Α. οδηγούν κλινικές δοκιμές, παραγωγή και ακόμη και έρευνα στην Ευρώπη, όπου τα ρυθμιστικά πρότυπα είναι εξίσου αυστηρά αλλά εφαρμόζονται πιο γρήγορα.

γ. Τρίτον, το αμερικανικό σύστημα προστασίας πνευματικής

ιδιοκτησίας είναι αργό και αδύναμο στο να εμποδίζει τους ξένους παραβάτες πνευματικής ιδιοκτησίας να πωλούν στην ελκυστική αγορά των Η.Π.Α και είναι ευάλωτο σε παραβιάσεις, όπως η συρρίκνωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Εξάλειψη των στρεβλώσεων στο εμπόριο και τις επενδύσεις που αθέμιτα θέτουν σε μειονεκτική θέση τις ΗΠΑ.

Σε ομοσπονδιακό επίπεδο, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, θα πρέπει να εργαστούν σε διμερές και πολυερές επίπεδο για να εξαλείψουν τις στρεβλώσεις που κάποιες χώρες επιβάλλουν στις διεθνείς συναλλαγές και το διεθνές εμπόριο. Για παράδειγμα, κάποιες χώρες μπορεί να επηρεάσουν αποφάσεις, με το να κρατήσουν με τεχνητό τρόπο χαμηλά τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, πιέζοντας τους μισθούς κάτω από τα επίπεδα της αγοράς, μή επιτρέποντας ξένη ιδιοκτησία ή έλεγχο σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας ή ακόμα και να αρνούνται σε εταιρείες την πρόσβαση σε τοπικές αγορές εκτός και αν μεταφέρουν υψηλής τεχνολογίας δραστηριότητες εντός της χώρας. Όλα τα παραπάνω, ενθαρρύνουν ή/και πιέζουν τις εταιρείες να μεταφέρουν τις δραστηριότητες τους σε διαφορετικά μέρη από αυτά που θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν με μεγαλύτερο οικονομικό όφελος. Οι επιχειρήσεις μεμονωμένα, έχουν μικρή ικανότητα να αντισταθούν σε τέτοιες πιέσεις. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ έχει παραιτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ηγεσία της σε αυτόν τον τομέα και σίγουρα μπορεί να κάνει πολλά περισσότερα για να εξισορροπήσει τον τοπικό ανταγωνισμό προς όφελος των αμερικανικών εταιρειών. Ήδη οι προσπάθειες της διακυβέρνησης Τράμπ φαίνονται να κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, καθώς και οι πολιτείες ξεχωριστά θα πρέπει να αποφυγουν την παγίδα των επιδοτήσεων. Όταν οι πολιτικοί που είναι οι κύριοι διαμορφωτές πολιτικής, ψάχνουν τρόπους να φέρουν ξένες επενδύσεις και δουλειές στην περιοχή τους, καταφεύγουν σε μεγάλες φορολογικές εκπτώσεις και χρηματικά κίνητρα. Όταν όμως χρησιμοποιείς τις επιδοτήσεις ως την κύρια στρατηγική σου για να προσελκύσεις μία επιχείρηση, οι πολιτικοί “εκπαιδεύουν” τους επιχειρηματίες να σκέφτονται ότι η τοποθεσία που θα μεταφέρουν τις δραστηριότητες τους θα πρέπει να τους προσφέρει συγκεκριμένα οφέλη και όταν αυτά τα οφέλη πάψουν να υφίστανται, με τον

ίδιο εύκολο τρόπο θα μεταφέρουν τις δραστηριότητες τους σε άλλη περιοχή που θα προσφέρει άλλα ή περισσότερα ωφέληματα. Με αυτή την στρατηγική οι εταιρείες δεν μεταφέρουν τον κύριο πυρήνα των εργασιών τους σε μία περιοχή και ούτε αποκτούν μόνιμες “ρίζες” σε μία περιοχή.

Οι ομοσπονδιακοί παράγοντες καθώς και οι πολιτειακοί ηγέτες θα πρέπει να στοχεύουν στην προσέλκυση επιχειρήσεων όχι με τον ανταγωνισμό στις φορολογικές επιδοτήσεις, αλλά προσφέροντας μια ενδιαφέρουσα και ακαταμάχητη σε προστιθέμενη αξία πρόταση προς τις επιχειρήσεις, όπως η πρόσβαση σε ταλέντο, ποιοτική αγορά εργασίας, προηγμένες τεχνολογικές δυνατότητες και ικανότητες, καινοτόμα και υποστηρικτικά ιδρύματα προς τις δραστηριότητες τους ή μια τοπική αγορά που να ταιριάζει στη στρατηγική της επιχείρησης και δεν μπορεί να βρεθεί αλλού.

Τα κίνητρα θα πρέπει να επικεντρωθούν στις επενδύσεις σε τοπικές υποδομές, στην κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και σε άλλα περιουσιακά στοιχεία που θα είναι πολύτιμα για άλλες επιχειρήσεις και πολίτες, ακόμη και αν μετεγκατασταθούν συγκεκριμένες εταιρείες εκτός περιοχής.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα πρέπει να συνεργαστεί στενά με τις πολιτείες για να ενισχύσει την τοπική ανταγωνιστικότητα. Οι διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες μπορούν να λάβουν διάφορα μέτρα για να ενθαρρύνουν τις εταιρείες να επενδύσουν στο τοπικό επιχειρηματικό τους περιβάλλον. Για παράδειγμα, μπορούν να επενδύσουν εταιρικά κεφάλαια για την κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, να υποστηρίξουν τις επενδύσεις σε υποδομές, να εκσυγχρονίσουν τους κανονισμούς, να επαναπροσδιορίσουν την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού και να πάρουν πολλά άλλα μέτρα. Αυτή η στήριξη συχνά αντιμετωπίζεται καλύτερα σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, όπου οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις έχουν μια κοινή ατζέντα, οι ηγέτες των επιχειρήσεων μπορούν να προσφέρουν αποτελεσματική ηγεσία και η σύνδεση με τους πολιτικούς ηγέτες είναι μεγαλύτερη. Στην πόλη Charlotte της Βόρειας Καρολίνας η διοίκηση της πόλης και της πολιτείας συνεργάστηκαν με τις τοπικές επιχειρήσεις για να δημιουργήσουν ένα καινοτόμο πρόγραμμα για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στην βασική επιχειρηματική περιοχή κατά 20%. Η Duke Energy και

η Cisco κάλυψαν το αρχικό κόστος καλωδίωσης 65 κτιρίων με ψηφιακή τεχνολογία για την παρακολούθηση της χρήσης ενέργειας, ενώ η πολιτεία ενέκρινε ένα πρόγραμμα ενεργειακής απόδοσης το οποίο προσέθεσε ένα κλάσμα του σεντ ανά κιλοβατώρα σε εμπορικούς λογαριασμούς κοινής ωφέλειας, βοηθώντας έτσι τις δύο εταιρείες να αποσβέσουν τις αρχικές επενδύσεις τους.

Οι επιχειρηματίες θα πρέπει να βελτίωσουν της ανταγωνιστικότητα των Η.Π.Α κάτι που συχνά θεωρείται ως έργο της κυβέρνησης. Αλλά δεν πρέπει οι επιχειρήσεις να περιμένουν από την κυβέρνηση να λύσει μόνη της το πρόβλημα. Οι επιχειρήσεις πρέπει να πρωτοπορήσουν μέσω ανάληψης πρωτοβουλιών μεμονωμένων εταιρειών και κοινών δράσεων μεταξύ των εταιρειών.

Θα πρέπει να γίνει αξιοποίηση των αλλαγών στο επιχειρηματικό περιβάλλον που ευνοεί τις ΗΠΑ. Ορισμένες από τις οικονομικές τάσεις που οδήγησαν πολλές εταιρείες να εγκατασταθούν εκτός των ΗΠΑ επιστρέφουν ξανά πίσω λόγω και της νέας δυναμικής της διακυβέρνησης Τράμπ. Αυτό δημιουργεί νέες ευκαιρίες για επανεξέταση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των ΗΠΑ, έτσι ώστε να γίνει ακόμα πιο ελκυστικό, τόσο για τις εταιρείες που επιστρέφουν, αλλά και για ξένες άμεσες επενδύσεις που θα ωφελέσουν την αγορά των ΗΠΑ αλλά και τις άλλες κοντινές αγορές.

Οι επιχειρηματίες θα πρέπει να αρχίσουν να σκέφτονται την επανεγκατάσταση των δραστηριοτήτων τους “εντός” των ΗΠΑ, εκμεταλλευόμενοι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των διάφορων πολιτειών και όχι να επιλέγουν περιοχές ή χώρες εκτός, πχ Κίνα και ΝΑ Ασία. Θα πρέπει να βρουν τοποθεσίες στις Η.Π.Α με οικονομικά στοιχεία καλύτερα προσαρμοσμένα στις σχετικές δραστηριότητες της επιχείρησής τους. Αυτό κεφαλαιοποιεί την ουσιαστικά καλύτερη οικονομική ετερογένεια εντός των συνόρων των ΗΠΑ. Μια επιχείρηση που ψάχνει για φθινό ηλεκτρικό ρεύμα, για παράδειγμα, μπορεί να την βρει στο Αϊντάχο, ενώ μια εταιρεία που επιδιώκει χαμηλούς μισθούς θα ανακαλύψει ωριαίες τιμές στο Μισισιπή και τη Νότια Ντακότα που είναι ένα τρίτο χαμηλότερο από τη Νέα Υόρκη ή τη Μασαχουσέτη. Υπάρχουν σίγουρα τοποθεσίες εντός των διαφορετικών

πολιτειών των ΗΠΑ που είναι πιο ελκυστικές για ορισμένες δραστηριότητες από ό,τι τοποθεσίες εκτός συνόρων. Η μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός των ΗΠΑ μπορεί να μειώσει κάποια “κρυφά” έξοδα που σίγουρα υπάρχουν σε μακρινές και εκτός ΗΠΑ τοποθεσίες όπως για παράδειγμα, η μείωση των μεταφορικών εξόδων, η μείωση των διοικητικών εξόδων εποπτείας στην τοποθεσία, καθώς η μείωση στο ρίσκο απώλειας πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι εταιρείες θα πρέπει να είναι προσεχτικές στην επιλογή τοποθεσίας για την επιχειρηματική δραστηριότητα τους. Αν κάποιος πρέπει να σε «πληρώσει» για να μεταφέρει τις δραστηριότητες σου στο μέρος του, τότε θα πρέπει να είσαι διπλά προσεχτικός διότι σίγουρα κάτι δεν θα πηγαίνει καλά. Οι διαμορφωτές πολιτικής θα πρέπει να δώσουν βάρος και να συνεργαστούν με τις επιχειρήσεις ώστε να δώσουν προτεραιότητα σε δαπάνες που θα πολλαπλασιάσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των ΗΠΑ. Όπως δαπάνες για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, φορολογικές μεταρρυθμίσεις και άλλα συναφή, δύσκολα και αμφιλεγόμενα θέματα που επηρεάζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον στις ΗΠΑ. Οι επιχειρηματικοί ηγέτες, ειδικά των μεγάλων επιχειρήσεων στις ΗΠΑ θα πρέπει να μεταδώσουν στους πολιτικούς και τους λοιπούς διαμορφωτές πολιτικής ότι βελτιώνοντας τις οικονομικές προϋποθέσεις και τα οφέλη που θα λάβει μια επιχείρηση με το να μεταφέρει τις δραστηριότητες της ή να παραμείνει στις ΗΠΑ, είναι κρίσιμης σημασίας για την μακροπρόθεσμη ευημερία και την ανάπτυξη.

Ο ρόλος των κυβερνήσεων μπορεί και πρέπει να είναι στο να βοηθήσει στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης. Οι περισσότερες προσπάθειες για την τόνωση της ανάπτυξης και της επέκτασης των επιχειρήσεων έχουν τη μορφή φορολογικών κινήτρων. Ενώ η ευνοϊκή φορολογία, οι μειώσεις στην φορολογία των κεφαλαιουχικών κερδών και οι φορολογικές ελαφρύνσεις στις επενδύσεις μπορεί να είναι χρήσιμες, άλλοι, ενίοτε πιο διακριτικοί παράγοντες πολιτικής μπορεί να είναι ακόμα πιο δελεαστικοί.

Ένας εξ'αυτών είναι το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο είναι δυνατή και θα έπρεπε να μπορεί να γίνει μια μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη αξιολόγηση και πρόβλεψη της κυβερνητικής πολιτικής. Στις ΗΠΑ, για

παράδειγμα, η έλλειψη προβλεψιμότητας της κυβερνητικής πολιτικής σε ένα πολιτικά διχασμένο έθνος και ο φόβος για νέους κανονισμούς, φόρους και αλλαγές στο εν γένει επιχειρηματικό περιβάλλον, επηρεάζουν αρνητικά τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Πέραν των πιο πάνω, θα πρέπει οι εισηγήσεις των διάφορων μελετών και δεικτών όπως αυτών που καταπιάνεται η παρούσα διατριβή, να είναι φάρος για τους διαμορφωτές πολιτικής στο να προβαίνουν στις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις για τον εξορθολογισμό του κανονιστικού και νομικού πλαισίου που με την σειρά του θα φέρει και την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Περαιτέρω διερεύνηση της επίδρασης που θα έχει η πολιτική της διοίκησης Τράμπ σε σχέση με τους περιορισμούς στην μετανάστευση και την συνεπακόλουθη επίδραση στην αγορά εργασίας και ειδικότερα την επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη

Ένα επιπρόσθετο πεδίο μελλοντικής έρευνας θα ήταν η διερεύνηση της επίδρασης των δεικτών GCI , EDB και οικονομικής ελευθερίας στην ανισότητα των ατομικών εισοδημάτων.

Περαιτέρω μελέτη της συμπεριφοράς μιας (εξαρτημένης) μεταβλητής (για παράδειγμα το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ) μετά από κάποια χρονική περίοδο από την στιγμή που έλαβε χώρα η μεταβολή στο επίπεδο κάποιου από τους πιο πάνω δείκτες. Δηλαδή επιλογή κατάλληλων υποδειγμάτων που θα επέτρεπαν την απάντηση στο ερώτημα, *μετά από πόσο καιρό αυξάνεται (ή μειώνεται) το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ύστερα από μια βελτίωση του επιπέδου ενός ή περισσότερων από τους δείκτες που εξετάσαμε, είτε μεμονωμένα είτε μαζί.*

Εξέταση του ρόλου του κράτους σε σχέση με την επιβολή νομικών ορίων στους βασικούς οικονομικούς θεσμούς (του συστήματος παραγωγής) όπως τα ιδιωτικά δικαιώματα ιδιοκτησίας, η ελευθερία της επιλογής, ο ανταγωνισμός και ο θεσμός της αγοράς, η εξειδίκευση και η χρήση του χρήματος.

Μελέτη των περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων της συνεχούς επιδίωξης αύξησης της οικονομικής μεγέθυνσης των ΗΠΑ μετά και από την αποχώρηση

των τελευταίων από την συμφωνία του Παρισιού¹⁹.

Περαιτέρω μελέτη για τα αποτελέσματα της στρατηγικής της *μηδενικής ετήσιας οικονομικής μεγέθυνσης* των αναπτυσσόμενων χωρών σε σχέση με την ισότητα των *εισοδημάτων* και του *επιπέδου διαβίωσης* των πολιτών των χωρών αυτών.

---

¹⁹ Η συμφωνία του Παρισιού για πρώτη φορά φέρνει όλα τα έθνη μαζί, σε ένα κοινό σκοπό, αναλαμβάνοντας προσπάθειες για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και να μπορέσουν να προσαρμοστούν στα αποτελέσματά αυτής, στηρίζοντας ταυτόχρονα τις αναπτυσσόμενες χώρες για να πράξουν το ίδιο. Ο κεντρικός στόχος της Συμφωνίας των Παρισίων είναι η ενίσχυση της παγκόσμιας αντίδρασης στην απειλή της αλλαγής του κλίματος διατηρώντας την παγκόσμια αύξηση της θερμοκρασίας του αιώνα αυτού αρκετά κάτω από τους 2 βαθμούς Κελσίου, πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα, και συνεχίζοντας τις προσπάθειες περιορισμού της αύξησης της θερμοκρασίας ακόμη περισσότερο σε 1,5 βαθμούς Κελσίου. Επιπλέον, η συμφωνία στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητας των χωρών να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

<https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία**

Audretsch, D. and R. Thurik. *Linking Entrepreneurship with Growth*. Working paper, Paris: OECD, 2001.

Friedman, Milton. *Capitalism and Freedom*. 1962.

Global Competitiveness Index Report . "Global Competitiveness Index Report 2017 - 2018." 2017-2018.

Keilbach, David Audretsch & Max. *Entrepreneurship capital and economic growth*.

Krugmann, Paul. *Competitiveness: A Dangerous Obsession*.

North, Douglas. "The Paradox of the West." 1993.

OECD - Organization for Economic Co -Operation and Development. 1998.

Porter, Michael, interview by Brian Snowdon and George Stonehouse. *Competitiveness in a globalised world. Michael Porter on the microeconomic foundations of the competitiveness of nations, regions and firms* (2006).

Porter, Michael E. *The Competitive Advantage of Nations*. Harvard Business Review , 1990.

Porter, Michael. "The Competitive Advantage of Nations." *Harvard Business Review*, March - April 1990.

The Heritage Foundation - Index of Economic Freedom. "Index of Economic Freedom 2018." 2018.

World Bank. *Doing Business 2018*. World Bank, 2018.

World Economic Forum . "Global Competitiveness Index Report."

The impact of the economic freedom on national competitiveness in the main economic power centres in the World. Gimia-Virginia Bujanca, Simona-Roxana Ulmana

Entrepreneurship Policy: What It Is and Where It Came From. David M. Hart

Ελληνική Βιβλιογραφία

Σημειώσεις του καθηγητή κ. Παπαπανάγου Χάρρυ στο μάθημα “Διεθνή Οικονομικά – Section 3, International benchmarking indicators” του Διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και ασφάλεια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας σε συνεργασία με την ΑΔΙΣΠΟ.

Διαδίκτυο

<https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness/>

<https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ?locations=US>

<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/united->

[stateshttps://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=FEk_DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP8&dq=competitiveness+and+growth+in+the+us+economy&ots=IdnKMUbawe&sig=xIT7A2P0CJAujMNTg0lgviok9NI](https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=FEk_DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP8&dq=competitiveness+and+growth+in+the+us+economy&ots=IdnKMUbawe&sig=xIT7A2P0CJAujMNTg0lgviok9NI)

<https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=mdmL->

[xd78A0C&oi=fnd&pg=PA1&dq=competitiveness+and+growth+in+the+us+economy&ots=BgVOwEMDnT&sig=aAp1DLUeWJIJFt9QUE3sRnCvpys](https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=mdmL- xd78A0C&oi=fnd&pg=PA1&dq=competitiveness+and+growth+in+the+us+economy&ots=BgVOwEMDnT&sig=aAp1DLUeWJIJFt9QUE3sRnCvpys)